

TIETÄJÄ 1919

Toimittajalta
(*Pekka Ervast*)

Tammikuu, s. 4-8

Mitä nyt niin hartaasti toivomme uuden vuoden alkaessa. Rauhaa verta vuotaneille kansoille, sovinnollista mieltä riiteleville veljille ja uutta elämääntoivaita väsähtäneille ihmissieluille!

Eikö totta? Olemme kaikki sangen väsyneitä. Ainakin täällä Suomessa läpikäytyämme viime vuoden hirmut. Elämä on kadottanut viehätyksensä. Usko ihmisiin on mennyt. Sielussa tuntuu kolkolta, kylmältä, yksinäiseltä. Ihminen, joka on yrittänyt hyvää, on kohtalolta saanut ivaa ja pilkkaa osakseen. Mitä hyötyä on mistään? Mitä iloa on mistään?

Niin, sillä tavalla uskon, että moni tuntee ja ajattelee, oli hänen värinsä minkäläinen tahansa. Sillä se on luonnollinen seuraus siitä, että teimme syntiä. Elämä ei anna itseänsä pilkata. Minkä me kylvämme, sen me niitämme. Me kylvimme vihaa, me niitämme katkeruutta. Me rikoiimme elämän lakia. Elämän laki on: „älä tapa“! Me tapoimme. Me teimme niinkuin muut kansat maan päällä. Me tapoimme. Ja nyt saamme tuntea samaa tyhjyyttä, jota kaikki kansat tuntevat sielussaan. Synnintekijäin tyhjyyttä, katkeruutta, yksinäisyyttä. Mutta ehkä sillä tavalla tasotetaan tietä erämaassa. Ehkä sillä tavalla valmistetaan maaperä uuden ajan tulolle. Ehkä siitä tyhjyydestä lopulta nousee ääretön, voittamaton, itsensä unohtava kaipuu. Ehkä kansat ja yksilöt alkavat kaivata pelastusta. Ehkä he alkavat nähdä voimattomuutensa ja kykenemättömyytensä. Ehkä he alkavat luottaa järkeen, hyvään tahtoon, rakkauteen ja siveellisiin voimiin. Ehkä he luopuvat miekasta, tulesta ja nyrkin voimasta. Oi jospa niin kävisi!

Maailman silmät, väsyneiden ihmisten silmät, ovat tällä hetkellä tähdätyinä yhteen nieheeseen, joka tuntuu saaneen tehtävänsä jumalalta, ja odottavat tuskaisessa jännityksessä, onnistuuko hänen täyttää tehtävänsä. Tämä mies on Wilson, Yhdysvaltain mainehikas presidentti. Jo kolmatta vuotta sitten, kun hän ensi kerran esitti maailmalle rauhan ohjelmansa, herätti hänen esiintymisensä suurta riemua ja toivoa jokaisen ihmisystävän sydämessä. Tämä riemu sittemmin hämmentyi, toivon tähti meni pilveen, kun Wilson julisti, että Amerikka lähtee mukaan sotaan. Tuntui käsittämättömältä, että se, joka tahtoi hyvää kaikille, meni toisen puolelle toista vastaan. Mutta politiikassa on monta mutkaa ja maailman elämässä niinkään. Nyt emme enää ajattele menneitä. Emme arvostele emmekä tuomitse. Tähtäämme katseemme tulevaisuuteen. Ja Wilsonin kunnian kukko taas laulaa. Hän pysyy kiinni

alkuperäisessä ohjelmassaan. Hänen sanansa eivät olleet amerikkalaista bluffia. Hän tarkoitti todella, mitä hän sanoi. Hän todella tahtoi kaikille hyvää. Ja nyt kaikkialla rukoilemme: oi jospa elämän herra antaisi hänelle voimaa lujasti pysyä ohjelmassaan ja voitokkaasti ajaa se läpi.

On kuin maailman kohtalo riippuisi yhden miehen kädestä, kuin koko ihmiskunta odottaisi pelastusta tuolta yhdeltä. Häinkö se on se sankari, josta Tolstoi ennusti? Häinkö se on se Julius Caesar, josta Leadbeater puhui? Ei ihme, että muuan vanha teosofi sanoi minulle äsken: „joka päivä lähetän ajatuksia Wilsonille ja rukoilen hänelle apua korkeudesta“.

*

Vaikka näin olen kuvannut sitä väsymystä, joka tuhansia sieluja uhkaa ja on vallannutkin, en suinkaan tarkota, että meidän tulisi antautua sen valtaan. Päinvastoin. Katkeruus on sielujen pahimpia vihollisia, eikä sitä vastaan ole ainoastaan taisteltava, vaan on se suorastaan voitettavakin. Ja voitettavissa se on, jos käännämme katseemme henkisiin asioihin ja etsimme elämältä niitä arvoja, joita niin usein unohdetaan. Hengen maailmoista löydämme me myös ne uudet taivaat ja uudet maat, sen uuden Jerusalemin, jonka määrä on laskeutua fyysilliseenkin maailmaan, niinpian kuin ihmisten mielet ovat valmistuneet sitä vastaanottamaan. Omalta vähältä osaltani olen koettanut tähän suuntaan ajatella ja siihen päin kääntää toisten ajatuksia.

Syysluennoissani marras- ja joulukuun aikana olen puhunut aineesta „henkimaailma ja nykyaika“. Olen kuvannut sitä tulevaisuuden elämää, joka jo kangastaa korkeammissa maailmoissa ja joka odottaa toteutumistaan näkyväisessä. Ei mikään voi lopullisesti vastustaa sen tuloa, sillä se on valmiina ihmiskunnan sydämessä. Viivyttää sen tuloa voi ihmissielujen tyhjiys, kovuus ja katkeruus, mutta niistäkin se lopulta vie voiton. Henki ja tajunta tulee vielä voittamaan aineen ja muodon, järki kaaoksen, rakkaus vihan. Valo, joka uudessa Jerusalemissa loistaa, on nimeltään Theou-Sophia, ja siitä on nyt jo heijastunut säde maan päälle, ja se säde ennustaa koko valon tuloa.

*

Mitä maan päällä tapahtuu, tapahtuu todella ensin näkymättömässä henkimaailmassa. Viime kesänä sain näin kuuluvan kirjallisen kuvauksen erältä näkijästävältäni:

„Toukokuun keväisenä aamuna 1918 kulkiessani Huopalahden ja Oulunkylän välisellä tiellä näin aivoissani kaksi kuvaa, jotka olivat hyvin mieltäkiinnittäviä. Ensimmäinen kuva oli hautajaissaatto astraalimaailmassa. Ensin kuulin hiljaista soittoa ja hetken päästä näin kolme miestä, jotka kantoivat Bismarckin ruumista pois johonkin kaukaiseen seutuun. Kysyttyäni, miksi tuonne sitä siirretään, sain

vastauksen, että 'hänen täytyy levätä pitkän aikaa', ja samalla näin, kuinka Saksan tähti himmeni ja lopulta se muuttui mustaksi kasaksi.

„Toinen kuva jonka näin, oli hautausmaan tapainen suuri maa-alue. Se käsitti koko Europan. Siinä oli paljon eläviä ja kuolleita ja sairaita ihmisiä. Siinä oli suuri tuska ja vaikeroininen ihmisten kesken. Kysyttyäni, mikä on tuo näky, sanottiin: 'se on näky jostakin tuntemattomasta taudista, mikä tulee Europan kansoja kohtaamaan tänä vuonna'. Vielä näin kuinka luonnon mullistus niitä tuhosi y. m. kaameata. Olisiko se kuvannut tuota Espanjantautia?“

Sama ystäväni on myös nähnyt seuraavan näyn ja pannut sen näin kuuluvana paperille:

„Olin olevinani Pohjois-Lapissa kahden virran välissä, ja niitten keskustassa oli useampia särmikkäitä kiviä, ja kivet olivat siitä kummalliset, että niihin oli lumottu jumalain mahti, joten niitä koskettamalla sain nähdä ja kuulla ihmeellisiä salaisuuksia. Ei löytynyt kuin kaksi henkilöä Suomessa, joille kivet paljastivat salaisuutensa. Ihmiset kerääntyivät suurissa joukoissa kuulemaan, mitä kivet puhuvat. Neljä puhujaa ilmestyi kiville puhumaan kansalle, vaan kaksi puhujaa ainoastaan osasi kivien kanssa puhua, toiset kaksi vaikenivat. Ensimmäistä puhujaa odotettiin; hän saapui ja piti puheen ja sanoi suurella äänellä, että jumalat ovat sanoneet, että Suomen deevan auraa ei saa kukaan koskea, sillä hän on tämän maan vihinnyt jumalain maaksi. Suuremman kiven aurassa on kätkeytyä deevan aarteet, ja aarteet ovat: pyhyys ja nöyryys kaikille, jotka tuntevat kivien voiman. Kukaan muu ei ole oikeutettu tätä maata hallitsemaan kuin se, joka on tietoinen siitä, mitä kansan sieluelämässä piilee, ja niin kauvan kuin ei kansa luovu riitelemästä ja tajua veljeyttä ja yhdy Suomen deevan henkeen, ei ole oleva rauhaa, vaan miekka, murha ja musta varjo lepää kansan päällä. Kolmessa kivessä olivat valtioviisaitten aura, ja niitä suojeli deeva; mutta mikäli tajusin vihityn sanoja, ei vielä tule meille yksimielisyyttä, vaan kuoleman musta varjo ja sodan mustat korpit lentävät vielä kerran meidän maamme ylitse.

„Joka kiven yli kohosi kuusipuu, ja puutkin oli leimattu deevan auraan. Joka puussa oli eri humina tuulella. Isoin puu humisi kaikkein pyhimmälle, ja sen humina sai kaiken kansan kyyneliin ja nöyriksi ja miettiviksi. Toisen puun humina soinnutti ihmisiä kaikkien kanssa sopusointuun ja yhteistoimintaan. Kolmannen puun humina kiihotti kaiken maailman viisautta tutkimaan ja talouselämää aprikoimaan. Neljännen puun humina kiihotti sotaan ja veljeskoston, se humisi länteen ja itään, pohjaan ja etelään ja sen latvassa oli mustan korpin pesä, josta lähti neljä poikasta lentoon viemään sodan viestiä monelle ilmansuunnalle. Sota tuli ja tuhosi paljon. Mutta kun sota oli käyty, antoi deeva auransa laajeta yli koko Europan, ja onni, riemu ja veljesrakkaus täytti kaikkien sydämet.

H. L.“

Vaikka ylläoleva näky nähtiin viime syksynä, siis kansalaissodan jälkeen, ei sen silti tarvitse kuvata uutta, tulevaa sota. Se sisällinen sota, mikä vielä riehuu itä- ja keski-Europassa, on jo näytellyt osansa Suomessa eikä toivottavasti enää tänne ulotu. Saatamme ehkä sanoa, että Suomi ratkaisi kysymyksen ensimmäisenä Europassa ja että toiset maat tulevat lopulta noudattamaan Suomen esimerkkiä. Toteutuisihan silloin edes jossain merkityksessä Suomelle annettu kansainvälinen tehtävä.

*

Luettuaan edelläolevan kysynee joku: „te puhutte Suomen kansan erikoistehtävästä, mutta eikö se ole itserakasta puhetta? Eivätkö kaikki kansat niin puhu, ja eikö se osota, että joka maassa ollaan yhtä auttamattoman itserakkaita? Kai kanatkin luulevat, että heidän kaakatuksensa takapihalla on maailman kauneinta musiikkia. Ovathan meidän suomalaisemme niin raakoja, niin julmia ja niin petollisia, ettei uskoisi meillä voivan olla mitään korkeita jumalallisia tehtäviä.“

Mikä on vastaus semmoiseen huomautukseen?

On erehdystä otaksua, että Suomen kansalle annettu erikoistehtävä merkitsisi, että Suomen kansa ehdottomasti on toisia kansoja etevämpi. Joka kansalla on oma erikoistehtävänsä. Kaikki kansat ovat yhdenarvoisia elämän edessä, mutta jokainen kansa on jossain suhteessa toisia etevämpi – ja jossain suhteessa toisia huonompi. Kansojen laita on niinkuin yksilöiden. Itserakkaus on naurettava. Mutta niinkuin joka ihmisellä on oma tehtävänsä, oma dharmansa, elämässä, niin on joka kansalla-kin. Kysymys ei ole siitä, mikä tehtävä on. Tehtävä on annettu, mutta mikä se on? Eikä se tehtävä ole syrjäisen mahdin antama, vaan yksilön ja kansan oman sisäisen luonteen.

Tehtävä siis on löydettävä, dharmasta selville päästävä! Siinä kysytään työmiehen vakavaa elämänymmärrystä yhtä paljon kuin runoilijan korkeata inspiratsionia. Toiset elävät hiljaisesti kansallistehtävän suorittamisessa, toiset yrittävät sitä sanoin, sävelin, värein tulkita. Mutta voi molempia, jos viettelijän äänelle korvansa kallistavat.

Helmikuu, s. 62-63

Viime vuosina on ollut huomattavissa paljon liikettä henkimaailmassa, johtuen semmoisten vainajien suuresta tulvasta, jotka äkillisen kuoleman tempomina ovat joutuneet suuren meren toiselle rannalle. Näiden vainajien opettamisessa ja ohjaamisessa on paljon työtä ollut niillä, jotka varhemmin kuolleina ovat kotiutuneet henkimaailman elämään ja liittyneet n. s. auttajien joukkoon, johon kuten tunnettu kuuluu eräitä sielullisesti kehittyneitä eläviäkin ihmisiä „öisillä retkillään“.

Nämä auttajat ovat muodostaneet kouluja ja seuroja, joissa uusia tulokkaita on sekä lohdutettu että opetettu. He ovat perustaneet sairaaloita ja virkistyskoteja sekä ihmis- että eläinvainajia varten. Sodassa kaatuneet ja esim. räjähdyksissä surmansa

saaneet ovat tarvinneet suorastaan ruumiillista hoivaa henkielämänsä ensi aikoina. Vasta kuoleman iskusta toivuttuaan ovat he – ihmisvainajat – olleet vastaanottavia henkisille opetuksille. Sangen monet ovat kyllä itsepintaisesti tahtoneet pysyä kiinni maallisissa käsityksissään, ovat yhä tahtoneet jatkaa taistelua ja sotimista, ovat olleet täynnä vihaa ja kostonhalua, mutta monet, monet ovat myös heti osottaneet oikean luontonsa olevan rauhan ja rakkauden puolella. Suomessa esim. viimevuotisen kapinan jälkeen lukuisat kaatuneet ja murhatut tahtoivat yhä pysyä „värissään“, mutta sangen monet – olkoon tämä sanottu „punaisten“ kunniaksi – olivat täynnä katumusta ja surua ja pahottelivat etenkin sitä, että olivat unohtaneet Jumalan ja heittäneet uskonsa ikuisen elämään. Näiden niin sanoakseni valistuneempien vainajien myötävaikutuksella onkin saatu aikaan suuri herämys henkimaailmassa. Nyt voidaan jotakuinkin yleispätevästi seikkana väittää, että tuonelan asukkaat seisovat yhtenä miehenä rauhanaatteen, kansojen liiton, luokkien yhteisymmärryksen ja ihmisten veljeyden puolella.

Huomattava on viime vuosina myös ollut vainajien harras pyrkimys päästä yhteyteen fyysillisesti elävien kanssa. Tämä halu yhä jatkuu ja sitäkin varten on henkimaailmassa järjestetty liittoihin ja etsitty sopivia johtajia. Nämä taas puolestaan ovat hakeneet mediuimeiksi eli välittäjiksi sopivia henkilöitä elävien joukosta. Sentähden onkin spiritistinen seurustelu manalan asujanten kanssa viime aikoina vilkastunut kaikissa maissa. En erehtyne, jos väitän, että Suomessakin on viime aikoina sattunut paljon mieltäkiinnittäviä tapauksia, jolloin todistettavasti joku vainaja on antanut mediumin välityksellä itsestään tietoa. Vaikken suinkaan normaaliaikoina ole spiritistisen kokeilun puoltaja – kaikista vähimmin, kun se tapahtuu alhaisista motiiveista, kuten uteliaisuudesta, personallisten etujen toivossa t.m.s., – en saata kieltää, että siitäkin on tämmöisinä aikoina ollut hyötyä, koska se on tyydyttänyt todellista tarvetta vainajien puolelta ja koska elävät, jos vähänkin ovat asemaansa ja velvollisuuksiaan ymmärtäneet, ovat saattaneet sekä lohduttaa että neuvoa äsken kuolleita ja vielä ymmällään olevia ihmisiä.

Maaliskuu, s. 85-92

Suomalais-ugrilainen seura julkaisi jouluksi uuden kirjan professori Kaarle Krohnilta. Kirjan nimi on „*Kalevalankysymyksiä*“. Opas Suomen kansan vanhojen runojen tilaajille ja käyttäjille ynnä suomalaisen kansanrunouden opiskelijoille ja harrastajille.“ Kirja on todella opettavainen ja valaiseva. Tämä käy selväksi, jos vain mainitsee muutamia otsakkeita sisällöstä: Kelpaako Kalevala runotutkimuksen aineistoksi? Ovatko runojen käsikirjoitukset luotettavia? Miten runon alkumuoto on määrättävä? Onko runoissamme ulkolainoja? Milloin runot ovat syntyneet= Onko Kalevalassa historiallisia aiheita? Mitä runojen tutkijalta ennen kaikkea on vaadittava? j. n. e.

Syy, miksi tässä otin asian puheeksi, on se, että prof. Krohn kirjansa ensimmäisessä luvussa (Kelpaako Kalevala runotutkimuksen aineistoksi?) omistaa muutamia sanoja „Kalevalan avaimelle“. Prof. Krohn osottaa ensin, miten runotutkimuksen nykyinen kanta on, että Kalevala samoin kuin Lönnrotin kokoonpanot yleensä ei kelpaa runojen alkumuodon ja syntyperän tutkijalle, jonka ehdottomasti on pysyttävä alkuperäisissä kansanrunojen kirjaanpanoissa. „Yleensä ei enää Kalevalaa käytetäkään muinaistieteellisen tutkimuksen aineistona. Mutta yksityiskohdissa siihen joskus vielä ajattele mattomasti turvaututaan. Myös kansantajuisissa esityksissä ja koulujen oppikirjoissa voi nähdä Kalevalan todistuksiin epäilyksittä vedottavan.“

Esimerkin tämmöisestä Kalevalaan vetoamisesta mainitsee prof. Krohn „Kalevalan avaimen“, lausuen kuitenkin samalla: „Sen tekijä, teosofinen kirjailija *Pekka Ervast*, tuntee hyvin Kalevalan tutkimuksen, mutta siitä huolimatta hän esityksensä Suomen kansan muinaisesta tiedosta perustaa Lönnrotin Kalevalaan“. Ja sitten hän „Kalevalan avaimesta“ toistaa lausunnon, joka „räikeästi valaisee“ minun „käsityskantaani“. Tiedemiehen tarkalla silmällä hän valitsee kin kohdan, jonka tunnustan muodollisesti erittäin heikoksi, nimittäin nuo ihailemani säkeet: „Yksin meillä yöt tulevat, yksin päivät valkenevat, yksin syntyi Väinämöinen.“

Se on muodollisesti heikko kohta, sillä, kuten prof. Krohn todistaa, kaksi ensimmäistä säettä on otettu Kultaneidon taonnan toisinnoista ja viimeistä ei semmoiseen ole missään. Väinämöisen ammunnessa esiintyy toisintosäe „yöllä syntyi Väinämöinen“ ja tästä Lönnrot muuntamalla on saanut tuon oman säkeensä „yksin syntyi Väinämöinen“.

Olen tämän kyllä tiennyt „Kalevalan avainta“ kirjoittaessani ja sanonut, että „Lönnrot on menetellyt kuin todellinen runolaulaja, kuin tietäjä ainakin“ (s. 74). Prof. Krohn siitä huomauttaa ja tekee sitten seuraavan loppupäätelmän, joka on siksi mielenkiintoinen, että sen tähän kokonaisuena toistan:

„Onko yleensä oletamus, että Lönnrot olisi inspirationista kirjoittanut semmoista, josta hänellä ei ollut aavistusta, „Kalevalan avaimen“ kirjoittajalle tuiki tarpeellinen? Eihän mahdollisuus, että vasta Lönnrotin välityksellä on Suomen kansan runoihin tullut korkeampaa viisautta, ole tekijälle pääasia. Käsittäakseni hän pyrkii osoittamaan, että kansanrunojemme muinaiset sepittäjät olivat tietäjiä, teosofisessa merkityksessä. Miksi ei silloin teosofinenkin tutkimus käänny alkuperäisten lähteitten, Suomen kansan vanhojen runojen puoleen? Ajatelkaamme, että joku 1800-luvun intialainen olisi yrittänyt muodostella yhtenäistä runoelmaa pyhinä pidetyistä Rigvedan lauluista. Saisiko Rigvedan tutkija tyytyä tähän kokoonpanoon ja jättää alkulähteet käyttämättä?“

„Tietysti ei olisi kellään mitään muistuttamista, jos tarkoituksena olisi käyttää Kalevalaa, samoin kuin on tapana isänmaallisissa juhlapuheissa, pelkkänä runollisena alustana omille mielikuviteluille. „Kalevalan avaimen“ tekijä kuitenkin tunnustaa tieteellisen tutkimuksen ja tahtoo itse olla totuuden etsijä, mikä on hänelle kunniaksi

luettava. Silloin on hänelle myös asetettava aivan samat vaatimukset, kuin muille totuuden etsijöille, ainakin mitä tulee tiedonlähteitten käyttämiseen.“

*

Prof. Krohnin yllä toistetuissa lauseissa on jotakin niin sydämellistä ja niin inhimillistä, etten löydä sanoja, millä osottaisin hänelle kiitollisuuteni ja iloni. Hän on johtopäätöksissään aivan oikeassa enkä minä tahdo puolustaa mitään omia erehdyksiäni tai laiminlyöntejäni. Kysymys ei ole ollenkaan siitä, kuinka hyvin minä – tai joku muu – kykenen Kalevalaa ¹⁾ okkultisesti tulkitsemaan, vaan siitä, onko muinaissuomalaisilla yleensä ollut okkultista elämäntietoa ja onko heidän runoutensa todistuksena heidän viisaudestaan.

Jos olisin perinpohjin tutustunut tieteelliseen runotutkimukseen, ennenkuin sain tietoa suomalaisten muinaisesta viisaudesta, olisin epäilemättä voinut välttää kaikenlaisia tieteellisiä kompastuskiviä. Nyt sitä vastoin olen koettanut perehtyä tiedemiesten näkökantoihin vasta sen jälkeen kuin itse ydinkysymys minulle jo oli ratkaistuna, ja sentähden olen saattanut ja saatan lausua ajatuksia, jotka tuntuvat joko liian rohkeilta tai suorastaan tuulesta temmatuilta. Tämä ei tietenkään ole eduksi asialle ja itse soisin, että semmoista voisoin välttää, kuten olen lausunut viimeisessä broshyyrissani „Onko Kalevala pyhä kirja?“ Mutta se johtuu siitä, etten Kalevalasta ole etsinyt itse viisautta, vaan runoudessa säilyneitä todistuksia viisaudesta, jonka tiesin olevan.

Prof. Krohnin ystävälliset sanat tekevät minulle mahdolliseksi painostaa tätä seikkaa pelkäämättä joutua väärinkäsityksen tai pilkan alaiseksi. Vakaumukseni siitä, että muinaissuomalaisilla oli okkultista tietoa, on kotoisin toisesta maailmasta. Tällainen väite on abrakadabraa tieteelliselle tutkijalle, sillä hänelle ei paljon selvitä, vaikka lisäänkin, että muinaissuomalaiset tietäjät ovat itse minulle sen todistaneet toisessa maailmassa. Tämä jää tieteellisesti katsoen paljaaksi olettamukseksi, jos se ollenkaan otetaan huomioon. Se se kuitenkin antaa avaimen minun Kalevalatutkimusteni ymmärtämiseen.

Kalevala oli minulle ennen lukittu kirja, jonka kieltä en rahtuakaan käsittänyt. (Olihan äidinkieleni ruotsi.) Äkkiä se muuttui pyhäksi kirjaksi. Minulle oli selvinnyt, että muinaissuomalaiset olivat olleet osallisia muinaiseurooppalaisista mysterioista, ja kun sen perästä otin Lönnrotin Kalevalan käteeni, näin ja tunsin, että siihen oli kätkeytyä todistuksia vanhasta viisaudesta. Tieten tai tietämättään Lönnrot oli antanut muodon muutamille suurille mysterio-ajatuksille. „Tietämättään“, lisään nyt, sillä Lönnrot oli mediumi, kansallishaltian valitsema välikappale. Sentähden sanoin

¹⁾ Tällä nimellä tarkoitan laajemmassa merkityksessä kaikkea muinaissuomalaisten mytologista runoutta. *Kalevalan avain*, s. 50 seur.

„Kalevalan avaimessa“, että Lönnrotin inspiratsioni osui oikeaan, kun hän sommitteli nuo kolme ihanaa säettä Väinämöisen syntymän yhteyteen. En puolusta minkäänlaista mielivaltaisuutta, mutta vanhan okkultisen viisauden kannalta oli tieteellisen tunnollisuuden ohella yhtä tärkeätä, että se, joka sai osakseen todistaa maailmalle tuosta vanhasta viisaudesta, runoilijan vaistolla osasi sitoa katkelmia yhteen, niin että edes joitakuuta mysteriokuvia säilyisi eheänä. Jos vain tarkkoja fragmentteja olisi tarjottu, ei Kalevalan henkinen vaikutus olisi lähimaillekaan ollut sama. Kun itse asia ensin on sanottu, on kyllä myöhemmin tilaisuutta korjata virheitä ja oikaista erehdyksiä.

Elias Lönnrotin työ ei ollutkaan lopullinen. Koko tämä suuri ja ihmeellinen tieteellinen tutkimus, joka hänen työnsä johdosta syntyi ja jonka kunniakkain edustaja on Kaarle Krohn, on kerran kantava kauniin hedelmän. On vielä ilmestyvä runoilijatietäjä, joka mahtavalla intuitsionilla luo uuden, kolmannen Kalevalan, joka uskollisesti perustuu kansan omiin runoihin, mutta samalla epäämättömästi uudessa runollisessa synteessä paljastaa niiden salaisen viisauden.

*

Eräs Tietäjän ystävä on lähettänyt minulle seuraavan kirjeen:

„Olisi erittäin mielenkiintoista tietää onko arv. toimittaja kansainvälisen kieliatteen kannattaja ja suhtautuuko toimittaja myötätuntoisesti Esperanto-kielen?”

„Kuten tunnettua on Esperanto enimmin levinnyt keinotekoinen kansainvälinen kieli, jolla on kannattajia kaikissa sivistyneissä maissa ja maanosissa. Sitä luetaan jo enemmän kuin moni luuleekaan. Noin 50 eri sanomalehteä ja aikakauskirjaa ilmestyy Esperanto-kielillä ja paljon etevien kirjailijain teoksia on käännetty tälle kielelle. Meilläkin Suomessa on jo useita eri Esperanton oppikirjoja ja suomalais-esperantisia sekä esper.-suomal. sanakirjoja. Esperanto-kursseja on meillä myös toimeenpantu useina vuosina useissa kaupungeissamme.

„Kansainvälisen kielen aatteeseen kuuluu ensimmäisenä, että voimia ei hajoteta, vaan jokainen työskentelee saman kielen hyväksi. Esperantolle on laadittu kymmeniä kilpailevia kieliä, joista useimmat ovat niin lähellä Esperantoa, että esperantisto niitä ymmärtää, mutta noilla kielillä on ainakin se vika, että niitä lakkaamatta muutetaan, joten niitä on vaikea seurata. Esperantistot sen sijaan ovat päättäneet: vaikka kielessä huomattaisiinkin pieniä korjauksen aiheita, niin ei niihin ensi aikoina kajota. Vasta sitten, kun kieli on tullut viralliseksi kautta maailman, voi siihen muutoksia tehdä ainoastaan kansainvälinen virallinen kokous.

„Suomen Esperanto-Yhdistyksen (Esperanta-Asocio de Finnlando) presidentti on herra Vilho Setälä, Alberg.

„Allekirjottaneelle olisi ilo nähdä jotain Esperantosta Tietäjän palstoilla.

„Jotta pikaisella silmäyksellä voisitte huomata Esperanton yksinkertaisen ja samalla kauniin rakenteen, lähetän samalla ristositeenä pienen Esperanton kielioppikirjan.“

Olen kiitollinen sekä kirjeestä että kirjoista. Ne herättivät eloon vanhoja muistoja, kotoisia säveliä alkoi sielussani soida. Olenhan minäkin vanha kielimies, vieläpä – vanha esperantisto! Saanko kertoa?

Olin tuskin kymmenen vuotta vanha, kun laadin ensimmäisen keinotekoisien kieleni. Kieliopissa olin erittäin tarkka ja sanoja keksin suuren määrän, vaikkon enää muista ainoatakaan. Muistan vain koomillisen näyn: pieni poika suuren pöydän ääressä; pöydällä iso vanha raamattu avattuna Mooseksen ensimmäisen kirjan alkulukujen kohdalla; papereita, vihkoja, kyniä, ja pieni poika, joka ylen vakavasti ja ahkerasti kääntää raamatun tekstiä tuntemattomalle kielelle.

Tätä ensimmäistä koetta seurasivat monet toiset. Kun noin neljäntoista ikäisenä paljon pohdin keinotekoisien maailmankielen hyötyä ja etuja, oli minulle selvinnyt useita periaatteellisia tukikohtia: kielen tuli olla mahdollisimman yksinkertainen ja säännöllinen rakenteeltaan ja mahdollisimman soinnukas, mikä viimeainittu seikka merkitsee minulle, että sen tuli mahdollisimman paljon muistuttaa italiankieltä, joka oli ihannekieleni.

Olin tutustunut Schleyerin maailmankieleen *volapiük* ja ihmettelin sen rumuutta, vaikeatajuisuutta ja monimutkaisuutta. Se kuitenkin osastaan innostutti minua jatkamaan omia yrityksiäni, sillä äärettömästi hämmästynyt olin huomattessani, että täysikasvaneetkin harrastivat keinotekoisien kielen keksimistä. Itse olin pitänyt sitä lapsellisena huvituksena, josta en uskaltanut toisille puhua.

Silloin tapahtui käännekohta. Se oli luultavasti vuonna 1890 – ei ainakaan paljoa myöhemmin, sillä olin vielä koulupoika. Eräänä päivänä toin kirjakaupasta kotiin ruusunpunaisen broshyyrin, ensimmäisen ruotsinkielisen esperanto-oppaan. Ryhdyin heti uteliaasti ja innokkaasti sitä lukemaan. Se oli minulle suuri ja iloinen yllätys.

Tohtori Zamenhof oli sängen läheltä saavuttanut sen ihanteen, jonka olin asettanut päämääräkseni. Hänen kielensä oli uskomattoman yksinkertainen rakenteeltaan, mutta samalla taipuisa ja altis hienoillekin ajatusvivahduksille. Ja ennen kaikkea sillä oli italiankieltä muistuttava sointu. Ihastuksella opin heti ulkoa ne tekijän kirjottamat runot, jotka oli painettu näytteeksi broshyyriin. Nyt olen ne unohtanut enkä enää löydä kirjastostani tuota vanhaa broshyyriä, mutta vielä kaikuvat korvissani sanat *for de Imondo* ja säe *antau nokio de somero* – ehkä joku lukijoista tuntee runon? Eiköhän se puhunut satakielestä?

Lähemmin tutustuessani esperantoon ja tyynemmin sitä arvostellessani tapasin kyllä kohtia, joista en pitänyt. Ne koskivat kaikki kielen kauneutta. Minua ei miellyttänyt prefiksi *ma!* suuri oli *granda*, mutta *malgranda* oli pieni, *fermi* oli sulkea, mutta *malfermi* oli avata; jota vastoin korva sanoi, että *malfermi* oli korkeintaan „sulkea huonosti“, joskin *malgranda* saattoi olla „ei aivan suuri“. Ei liioin miellyttänyt suffiksi *in: frato* eli veli, mutta *fratino* oli sisar, jota vastoin korvan mukaan *fratino* oli

pikku veli. Ruma oli mielestäni myös akkusatiivin pääte *n*, varsinkin monikossa, ja se, että adjektiivitkin taipuivat substantiivin ohella. Jos esim. sanon „minä rakastan kaikkia hyviä ihmisiä“, kuuluu tämä lause *mi amas cĭajn bonajn homojn*, joka tekee esperanton puhekielenä kankeaksi.

Mutta eihän olekaan tarkoitus, että esperantosta heti tulisi yleinen puhekieli. Kunhan ensin tulisi maailmaan yhteinen kirjakieli – kaupan, tieteen ja kaunokirjallisuuden kieli, – kyllähän sitten tämä kieli käytännössä itsestään hiottuisi ja hienostuisi. Puhekieleksi otettuna se kyllä varmasti tulee muuttumaan soinnukkaammaksi ja helpommaksi esim. yllämainituissa suhteissa. Mutta kuten kirjeenvaihtajani oikein huomauttaa, tämänlaatuisia korjauksia ja parannuksia voipi parhaiten suorittaa tulevaisuudessa kansainvälinen tieteellinen komissioni. Pääasia on ensin, että itse kieli hyväksytään ja otetaan käytäntöön. Ja siinähan ollaan nyt jo päästy sangen pitkälle.

Kyllä yhteinen kieli edistäisi suunnattomasti kansojen ja yksilöiden veljitymistä. Teosofit, jotka uskovat ihmisten veljeyteen, voisivat syystä kääntää enemmän huomiota kansainväliseen esperanto-liikkeeseen. Jo vuosia sitten ehdotettiin muutamassa kongressissa yleismaailmallisen teosofisen aikakauskirjan perustamista ja julkaisemista esperantokielellä.

Sanottakoon esperantosta mitä vain, tohtori Zamenhofin kunnia on kuolematon. Myöhemmät kielikokeet ovat kaikki kasvaneet esperanton hedelmällisessä maassa. Ja tunnustaa täytyy, että keksijän omatekoiset runot ovat muodollisesti hämmästyttävän sulosointuisia. Mitä muuta voi sanoa esim. seuraavasta *La vojo* runosta otetusta säikeistöstä?

*Nur rekte, kurage kai ne flankigante
Ni iru la vojon celitan!
Ec guto malgranda, konstante, frapante,
Traboras la monton granitan.*

(Korko on aina viimeisen edellisellä tavulla. G äännetään dsh sanoissa *kurage* ja *flankigante*; *celitan* = tseliitan; *ec* = etsh.)

Tietäjä on saanut vastaanottaa joitakuuta suuriakin rahalahjoja ilmottamista y. m. varten, josta kaikesta lausun sydämelliset kiitokseni. Monet tilaajat ovat edelleenkin lähettäneet mikä 15:–, mikä 25:– tilausrahana, mikä enemmän, josta niinkään sydämellisesti kiitän. Tilaajamääräkin on pian noussut puoleentoistatuhanteen, joten on toivoa, että vielä kasvaa entiselleen ennen vuoden loppua.

*

Kun kolmetoista vuotta sitten *Väinö Valvanne* – kaikille Tietäjän lukijoille rakkaaksi tullut *V. H. V.* ja -e- liittyi työtoverikseni, tullen Tietäjän aputoimittajaksi ja

toimitussihteeriksi, en olisi uskonut, että verrattain näin lyhyen ajan kuluttua istuisin toimittajana yksin, saatettuani vanhan rakkaan ystäväni . . . hautaan. Olenhan kyllä jo muutamia vuosia saanut toimittaa Tietäjää yksin V. H. V:n sairauden takia, mutta onhan hän kuitenkin säännöllisesti muistanut Tietäjää avustuksillaan. Nyt ei se enää tule tapahtumaan, sillä kynä on pudonnut uutтерan työntekijän kädestä. Maaliskuun 9 p:ää vasten yöllä Väinö Valvanne jätti fyysillisen tomumajansa ja siirtyi korkeampaan elämään. Maaliskuun 14 p:nä hänen maalliset jäännöksensä haudattiin Malmin hautausmaalla lähellä Helsinkiä.

Tämä tilaisuus muodostui kauniiksi juhlaiksi. Saattajia oli kokoontunut suuri joukko. Lukuisasti oli läsnä teosofeja ja muita ystäviä Helsingistä, Tuonenkylästä, jopa Turusta ja Hämeenlinnastakin. Vainajan omaiset olivat saapuneet pitkienkin matkojen takaa. Iäkäs isä, rovasti Henrik Wegelius, joka muutama vuosi sitten toimi vihkijänä poikansa häissä, hän nyt siunasi saman poikansa ruumiin ikuiseen lepoon maan mullassa.

Kuinka laulu on hautauksissa ihana! Teosofisen nuorisoliiton sekakuoro, tilapäisesti vahvistettuna, täytti kuulakkaan kevättilman juhlallisilla, tunnelmikkailla sävelillä, joista varsinkin tuo ylevä mazdaznanlaulu „En ole tämä ruumis, olen elämä, tieto“ tunki syvälle kuulijain sydämiin. Ja kuinka kirkkaasti aurinko kimalteli hangella ja kuinka keväimen lämpimästi se jo paistoi!

Valkoinen oli V. H. V:n arkku. Valkoisilla ja sinisillä kukilla olivat E.S. ystävät sitä koristaneet. Ja kun hauta oli mullalla täytetty ja hietakumpu kohonnut sen yli, silloin alkoi kummun peittäminen kukilla ja sepeleillä. Hugo Valvanne laski omaisten puolesta ensimmäisen seppeleen, sitten minä Suomen Teosofisen Seuran nimessä, Olga Salo Mikkelin teosofein puolesta, G. V. Heiskanen ja Yrjö Lehtinen Kalevala looshin puolesta, Juho Simpanen Kalervo-looshin puolesta j. n. e. lukuisia seppeleitä ja kukkia. Puheita pidettiin useampia. Kaikki kertoivat siitä kuinka rakastettu ja kaivattu vainaja oli. Omassa puheessani viivähdin myös hänen teosofisessa elämänkatsomuksessaan, jolle hän viimeiseen hengenvetoon asti pysyi uskollisena ja joka hänelle oli ratkaissut kuolemankin arvotuksen. Viittasin siihen lohdutukseen, mikä meillä jälkeenjääneillä on tiedosta, että hän nyt on tilaisuudessa esteettä jatkamaan sitä työtä ihmiskunnan auttamiseksi, joka hänelle täällä maan päällä oli niin rakas, mutta joka viime aikoina hänen heikolle ruumiilleen oli käynyt mahdottomaksi. Nyt ei häntä enää sairaus paina, ei matkojen pituus estä. Nyt hän saa lohduttaa, tukea, opettaa ja ohjata – ja samalla itse nauttia opetusta omalta kalliilta Mestariltaan.

Koko hautaus oli kuin onnen ja riemun juhla. Sangen moni tunsu varmaan, ettei kuolema ollut kuolemaa vaan elämää, että V. H. V. oli elävänä keskuudessamme ja että hän tahtoi antaa meidänkin tuntea sitä autuutta, josta hänen oma rintansa oli tulvillaan.

Touko-kesäkuu, s. 153-157

Lukiessani Mr. Jinarajadasan kirjojista „Teosofia ja ihmisveljeys“ (katso Tietäjän maaliskuun vihkoa), tulin ajatelleeksi sitä väittelyä Teosofisen Seuran työstä ja tehtävästä, jota Tietäjässä käytiin pari kolme vuotta sitten. Olimme aivankuin jakautuneet kahteen leiriin. Jyrkimmin lausuttuna oli toisen leirin tunnuslauseena: T. S:n on otettava osaa yhteiskunnallis-valtiolliseen työhön, sillä siihen T. S:n veljeyspykälä sitä velvottaa, – toisen taas: T. S:n on pysyttävä loitolla kaikesta yhteiskunnallis-valtiollisesta puuhasta, sillä T. S:n veljeyspykälä velvottaa sitä ennen kaikkea toteuttamaan veljeyttä omassa piirissään; silti tietysti teosofit yksilöinä toimivat teosofisesti kaikilla elämän aloilla. Tämä jälkimäinen oli m. m. minun kantani.

Moni Tietäjän lukija, joka muisti tuota vanhaa väittelyä, kysyi varmaan itseltään: millekähän puolelle Mr. Jinarajadasa olisi kallistunut. Ja kirjojista silmäiltyään hän ehkä ajatteli, että Mr. Jinarajadasa luultavasti olisi asettunut niiden puolelle, jotka vaativat, että teosofein yhtenä miehenä oli antauduttava yhteiskunnalliseen työhön veljeyden nimessä. Terottaahan „Teosofia ja ihmisveljeys“-kirjotuksen tekijä lukijainsa mieleen, että „*käytännöllinen työ* on välttämätön teosofisessa elämässä ja se päivä, jolloin teosofi ei ole tehnyt mitään veljeyden hyväksi, on tuhlatu päivä hänen ikuisessa elämässään“ (s.74). Ja kun lisäksi ottaa huomioon, että Mr. Jinarajadasa perustaa väitteensä Teosofisen Seuran toisen Mestari-perustajan omiin sanoihin, tuntuu siltä kuin hänen esittämänsä kanta olisi „ainoa oikea“ teosofisesti katsoen.

Kuinka lienee? Voidaksemme muodostaa itsellemme mielipiteen tästä kysymyksestä täytyy meidän päästä selville kahdesta asiasta: 1) mikä on Mestarin kanta T. S:n työn suhteen? ja 2) mikä on Mr. Jinarajadasan kanta?

*

Lukekaa Mestarin kirje tarkkaan. Huomatkaa, että sitä kirjettä ei täydellisesti ymmärrä, ellei ota huomioon, mistä se aiheutui. Erittäin tärkeätä on sentähden tarkata, mitä Mr. Jinarajadasa kertoo kirjeen esihistoriasta (s. 68). Selvyden vuoksi voin tähän lisätä, että Sinnetin kirja *The Occult World*, joka toistaa Mestarin kirjeen, kertoo nimenomaan, että Sinnett ja hänen englantilaiset ystävänsä ehdottivat Madame Blavatskyn välityksellä kirjeessä Mestarille, että Teosofisesta Seurasta muodostettaisiin jonkunlainen okkultissielutieteellinen yliopisto, joka kasvattaisi muutamia halukkaita ja sopivia länsimaalaisia salatieteen adepteiksi. Tätä ajatusta torjuen ja sitä itsekkääksi leimatun Mestari kirjotti kirjeensä.

Mihin Mestari siis kirjeessään tähtäsi? Siihen, että teosofinen sanoma ei ollut vain tiedemiehiä varten, ei edes yksinomaan sivistyneitä varten, vaan *kaikkia* – sekä ylhäisiä että alhaisia, sekä rikkaita että köyhiä, sekä kristityitä että pakanaita, sekä valkoilhoisia että tummanvärisiä varten. Siinä tuli näkyviin ihmisten veljeys, sillä tavalla palveli Teosofinen Seura kaikkia yksilöitä, kaikkia kansoja, koko ihmiskuntaa, ettei se tehnyt mitään eroa sukupuolen, yhteiskunta-aseman, kansallisuuden, rodun tai

väriin nimessä, vaan julisti sanomansa, uuden totuuden evankeliuminsa *kaikille*. Sanoohan Mestari suoraan: „Maailman siveelliset ja henkiset kärsimykset ovat tärkeämmät, ja kaipaavat apua ja parannusta enemmän kuin tiede meiltä kaipaa apua minkään tutkimuksen alalla“ (s. 72). Ei Mestari puhu mistään yhteiskunnallis-poliittisesta työstä, ei hän sekota Teosofisen Seuran työtä minkäänlaiseen sosialistiseen puuhaan yhteiskunnan taloudellisten olojen parantamiseksi, hän puhuu vain maailman *siveellisestä* ja *henkisestä* tilasta, hyvin tietäen, että jos se saadaan kohoamaan, silloin taloudellinenkin asema itsestään tasaantuu ja nousee.

Kun Mestari kirjotti tuon kirjeensä, silloin ei teosofian sanomaa vielä oltu levitetty maailmalle. Madame Blavatsky oli julkaissut Amerikassa *Isis Unveiled*-teoksensa, mutta se ei ollut vielä tehnyt teosofiaa tunnetuksi. Vasta Mr. Sinnettin kirjat tekivät teosofian länsimailla tunnetuksi. Ja Mr. Sinnettin kirjat (*The Occult World* ja *Esoteric Buddhism*) esittivät maailmalle juuri niitä opetuksia, joita Mr. Sinnett kirjeenvaihdossaan Mestarin kanssa oli tilaisuudessa häneltä saamaan. Silloisia oloja ei sentähden saata muutta mutkitta verrata nykyisiin. Nykyään on teosofian sanomaa julistettu miltei kaikille kansoille ja kaikilla kielillä. Teosofinen Seura, josta ansio lankeaa tästä saavutuksesta, on siis noudattanut Mestarin neuvoa, luopuen itsekkäistä suunnitelmista ja palvelen ihmiskunnan parasta.

On niin muodoin aivan väärin arvostella halventavasti teosofista työtä, pitää tähänastisia saavutuksia mitättöminä ja väsyneesti valittaa, etteivät teosofit „mitään tee“ veljeyden hyväksi. Kaikki tähänastinen teosofinen työ aatteiden levittämiseksi on ollut ja on juuri sitä työtä veljeyden nimessä ja ihmiskunnan hyväksi, johon Mestariakin meitä on kehottanut.

*

Entä Mr. Jinarajadasa. Onko hän erehtynyt Mestarin tarkotuksen suhteen. En sitä usko, mutta jollei hän ole käsittänyt Mestarin tarkotusta edellä esittämälläni tavalla, rohkenen sanoa, että hän on erehtynyt. Kuitenkin minusta näyttää, että Mr. Jinarajadasalla on samanlainen käsitys T. S:n työstä ja tehtävästä kuin minullakin. Puhuessaan ihmiskunnan veljeydestä ja viitaten siihen, että koko meidän aikamme kulkee „kansanvaltaisuutta“ kohti, hän painostaa, kuinka suureksi hyödyksi ja avuksi teosofinen elämänymmärrys ja teosofiset ihanteet ovat maailmalle tässä uudessa elämässä, johon ihmiskunta on astumaisillaan, mutta sanooko hän, että meidän teosofein pitäisi Teosofisena Seurana liittyä suuriin taloudellisiin ja valtiollisiin liikkeisiin ja puolueihin ja siten vaikuttaa niihin „nostavasti“? Ei suinkaan. Hän on epäilemättä siksi järkevä ja käytännöllinen mies, että tietää Teosofisen Seuran äänen heikkona ja pienenä ilman muuta hukkuvan maailman suurten puolueiden meluun ja pauhuun. Hänen neuvonsa Teosofiselle Seuralle on sentähden sama kuin se neuvo, minkä minä väittelyssä v. 1916 annoin, – ja näin se kuuluu:

Niinpä täytyy meidän teosofien omissa rajotetuissa toimintapiireissämme toteuttaa tuota (Jumalan) tahtoa ja meidän tehtävämme on niinkuin Mestarien Mestari on sanonut: „valmistaa muoto ja antaa esimerkki“ (s. 73).

Loppujen lopuksi tulen siis siihen, että Mr. Jinarajadasa, jos hän v. 1916-1917 olisi ottanut osaa meidän väittelyymme, ei olisikaan kallistunut „toiselle“ puolelle, vaan kannattanut minun kantaani.

*

Olen vastaanottanut seuraavan kirjeen, jonka ilolla tässä julkaisen ja jonka sisällön suljen niiden suosioon, jotka jotakin voisivat tehdä siinä esitetyn ajatuksen toteuttamiseksi:

„K. Herra Toimittaja! Olen jo useita vuosia hiljaisuudessa lueskellut teosofista kirjallisuutta, aikakauskirjaa „Tietäjää“ ja kuunnellut myöskin Teidän esitelmiä Bulev. k. 7:ssä. Siitä kaikesta on alkanut selventyä minulle uusi maailmankatsomus ja laajempi elämänymmärrys, vastapainoksi entiselle materialistiselle käsitykselleni, johon olin jo melkein hukkumaisillani: ei ole mitään enää kuoleman jälkeen, tullaan vain mullaksi taas, hävitään tästä maailmasta vaipuessa vileän haudan lepoon – siinä kaikki. Saatuani käsiini ensimmäiset kirjaset teosofiasta – vaikka en ensialussa liioin ymmärtänyt mitä luin – välähti kuitenkin ajatus sieluuni: „kyllä siinä sittenkin on jotakin takana; kyllä saattaa niin olla, että olemme sittenkin kuolemattomia henkiolentoja, jotka vain maanpäällä elämänkoulua käymme, jotta voisimme karistaa pois itsestämme pahat taipumukset, voittaa itsekkyutenne ja pyrkiä ylöspäin, hyvyyden, jalouden tiellä“. Vähitellen siis kirkastui ajatukseni, aloin miettiä suhdettani luontoon ja lähimmäisiin; ajattelin, että enemmän me ihmiset veljeytisimme keskenään, jos teosofinen elämänymmärrys leviäisi jokaiseen kotiin, jokaiseen sieluun, havaihtuisimme nykyisestä välinpitämättömyydestä, tulisimme tietämään, mitä meidän on tekeminen, jotta ihmiskunta saavuttaisi kehityksen oikean päämäärän, joka sen edessä nyt vain heikosti kaukaisuudessa häämöttää.

Se siitä. Mutta ollessani kansallisuudeltani virolainen, olen sen jälkeen ruvennut usein miettimään, kuinka voitaisiin tietoja teosofiasta levittää myöskin virolaisten keskuuteen. Minun tietääkseni ei sielläpuolen Suomenlahtea ole siitä missään esitelmöity, vielä vähemmän painosta mitään ilmestynyt. Asiain näinollen olisi harras toivomukseni, että saataisiin suomenkielellä ilmestyneestä teosofisesta kirjallisuudesta muutamia kirjasia käännetyksi viroksi ja koetettaisiin levittää huokeasta hinnasta Viron kansan keskuuteen. Ehkä siitä olisi edes pienikin henkinen herätys kansalle, joka joko on aivan materialistisella kannalla tahi sitten virallisiin kirkollisiin jähmettyneisiin dogmeihin takertunut. Siinä syy, miksi uskallan kääntyä puoleenne hra Toimittaja. Eiköhän olisi Teillä joku virontaitoinen ystävä, tai jos hieman selostelisitte asiasta „Tietäjästä“, ehkäpä löytyisi sen lukijoista joku, joka pystyisi kääntämään esimerkiksi vaikkapa Teidän kirjottamia teosofisia kirjasia – jotka ovat

helppotajuisempia – viroksi. Itse en siihen kykene, vaikkakin kielteisessä tapauksessa olen sitäkin ajatellut, – jos vain joku viisaampi tarkistaisi käännökseni. Kustantaja kyllä ehkä löydettäisiin, jos ei nyt ensialussa suuria summia käännöstyöstä ja painatuksesta vaadittaisi.

Niin, pyrkiihän Suomi aineellisesti Viroa nykyään auttamaan, – eiköhän se voisi jotakin henkiselläkin alalla veljeskansan hyväksi tehdä? Eiköhän sietäisi asiata ajatella?

Kunnioittaen *Julius Kangur*:
Os. Helsinki, Korkeavuorenk.
32, o. 5.

Heinä-elokuu, s. 161-165

Suomen kansaa olemme tottuneet ajattelemaan maata viljeleväksi kansaksi. „Joka maata kuokkii, sitä Jumala ruokkii“, sanoo sananlasku, ja toinen lisää: „Tähässä ruoka rikkahankin, jyvässä kuninkahankin“. Itse vanha Väinämöinen opetti Suomen kansaa kylvämään ja kyntämään, ja pääelinkeinona maanviljelys on Suomen kansalla ollut ammoisista ajoista saakka. „Suomen kansa on maata viljelevä ja luonnon helmassa elävä kansa“, kirjoitin minäkin inspiroituna vuonna 1906.

Ja kuitenkin voisimme ajatella toisinkin. Se mikä menneisyydestä on totta, ei ehdottomasti pidä paikkaansa tulevaisuudessa. Kehitys voi astua väliin ja muuttaa asioita. Suomen kansa on tähän saakka ollut maata viljelevä kansa, se on totta. Mutta onko välttämätöntä, että Suomen kansa siksi jää?

On olemassa jotakin, jota voidaan kutsua maailman taloudeksi. Se katsoo koko ihmiskunnan parasta ja antaa joka kansalle erikoisen tehtävän. Se määrää tuotannon laadun kansojen ja maiden, kannattavuuden ja tarpeen mukaan. Maailmansota hämmensi tätä näkökantaa. Maailmansota, joka jakoi valtakunnat eri leireihin, heitti jokaisen kansan enemmän kuin ennen oman onnensa nojaan, ja kaikki kansat saivat nähdä ja tuntea, kuinka riippuvaisia yleensä ollaan toinen toisistaan. Ei yksikään kansa saattanut vaikeuksista tulla toimeen „omillaan“. Sentähden miltei joka maassa tehtiin se huomio, että maanviljelystä oli laiminlyöty ja että sitä piti laajemmassa mitassa ja suuremmalla voimalla harjottaa. Niin täällä Suomessakin viime vuosina ajateltiin. Mutta että se on ohimenevä näkökanta, se kyllä nyt taas aletaan tajuta. Jos maailmanrauha saadaan aikaan ja kansojen liitto, silloin maailmantalouskin järjestetään yhtenäisesti, kaikkien hyötyä silmälläpitäen.

Ja maailmantalous on työnjakoa. Se perustaa tuotannon luonnollisille edellytyksille. Maa jossa viljaa kasvaa helposti ja paljon, se saa viljaa kasvattaa ja tuottaa yli oman tarpeen. Selvä tehtävänsä tässä suhteessa on esim. Amerikalla ja Venäjällä. Edullisempaa on maailmantalouden kannalta noiden maiden tuottaa viljaa yli oman

maan tarpeen, kuin että jokainen maa pitää itsestään huolta, tuottakoon maan viljeleminen mitä vaikeuksia tahansa.

Ja jos maailman talouden kannalta ajatellaan Suomen tehtävää, olisiko tämä silloin viljan tuotanto? Tuskin. Tietysti maatakin on viljeltävä joka paikassa maapalloa, mutta siinäkin varmasti keksitään erikoistehtäviä eri maiden laadun ja viljavuuden ja eri ilmanalojen mukaan. Tämän ohella on kuitenkin ajateltavissa, että Suomelle ilmaantuisi toisenlainenkin tehtävä maailmantaloudessa.

Jospa Suomi olisikin teollisuusmaa! Ainakin eräs läheinen ystäväni herätti minussa tämän ajatuksen kerran keväällä, kun oli puhe Suomen tulevaisuudesta. „Ajattele nyt“, hän sanoi, „mitä voiman saannin mahdollisuuksia meillä on. Missä muissa Euroopan maissa on samanlaiset kosket kuin meillä? Missä on Imatrat, Nokiat, Pyhäkosket, Kymin-, Mankalan- y. m. mahtavat kosket? Ajattele nyt, että kaikkien näiden koskien voima käytettäisiin maan ja kansan hyväksi! Niissä piilee Suomen tulevan rikkauden ja mahtavuuden lähde. Ne muodostavat sen pääoman, minkä luonto on Suomelle antanut ja karma uskonut Suomen kansan hoidettavaksi. Onko se punta maahan kaivettava, onko se jätettävä – kuten Imatra – vain joidenkuiden matkailijain katseltavaksi ja ihailtavaksi?“

„Mitä niillä sitten olisi tehtävä?“ kysyin uteliaana ja vastausta jo aavistaen.

„Niiden voima on tietysti muutettava käyttökelpoiseksi, s. o. sähköksi. Vuoksen rannoille on päätehdas rakennettava. Imatra on voiman alkulähde. Mutta jokaisen voimakkaamman kosken rannalle on pystytettävä toisia sähkötehtaita, jotka lisäävät ensimmäisen voimaa. Sillä näetkös: sähköverkko on muodostettava ympäri Suomen; siihen riittää koskiemme voima. Ja mitä merkitsee, että Suomi on sähköverkolla peitetty? Se merkitsee, ettei meidän enää tarvitse polttaa metsiämme eikä tuoda kivihiiliä ulkomailta. Mitä tehtaita rakennamme, ne käyvät sähköllä. Mitä rautateitä meillä on, ne kulkevat sähköllä. Rauta- ja raitioiteitä saamme ulottaa joka kaupunkiin, joka pitäjään, joka kylään. Kaikki valaistus tapahtuu sähköllä, kaikki lämmitys sähköllä. Metsiämme saamme jalostaa, luoda niistä puutavaraa ja paperia ja viedä ulkomaille. Eikö tämä ole tulevaisuuden kuva? Suomesta tulee todellinen valonmaa!“

Minun täytyi myöntää, että tämä tulevaisuuden kuva oli lumoava. Jos puoletkaan siitä oli totta, oli Suomen rikkauden sampo löydetty.

„Ja ajattele, kuinka halvaksi tämä sähkömme tulisi: pari penniä kilowatilta – tuskin sitäkään. Perustamiskustannuksiin menisi kyllä miljooneja, satojakin miljooneja, mutta mitä korkoa ne rahat tuottaisivat! Muutaman miljaardinkin ulkomainen laina olisi korkoineen muutamassa kymmenessä vuodessa kokonaan maksettu. Rahan n. k. puute on meitä tähän saakka estänyt tämmöistä suunnitelmaa toteuttamasta, mutta eikö nykyhetken ja lähimmän tulevaisuuden finanssimiehet jo ala ymmärtää, että rahan tehtävä ei ole puuttua, vaan palvella!“

Minäkin jo hengessäni aloin ymmärtää. Ja nyt jätän samat tulevaisuuden kuvat ja samat ajatukset lukijaini harkittaviksi ja ymmärrettäviksi.

*

Suomen Teosofisen Seuran kahdestoista vuosikokous, joka pidettiin Päämajassa helluntaina, jätti jälkeensä mitä paraimman muiston. Vaikka keskustelut olivat pitkät, vilkkaat ja kiivaat, jouduttiin joka asiassa lopulta toivottuun tulokseen. Monta kauas kantavaa päätöstä tehtiin, esim. että Teosofinen Seura on pidettävä ulkopuolella kaikkea politiikkaa ja ettei edes teosofian nimeä saa sekottaa mihinkään yhteiskunnalliseen tai valtiolliseen toimintaan; jos Seuran jäsenet haluavat kokouksissaan pohtia poliittisia t.m.s. kysymyksiä, on se tapahtuva teosofisessa hengessä, mikä merkitsee, että asioita on katsottava ja pohdittava niin monelta puolelta kuin mahdollista. Ylisihteerikysymys sai vihdoinkin onnellisen ja tyydyttävän ratkaisun, kun – minun jyrkästi kieltäytyttyäni jälleen vaalista – Suomen T. S:n ylisihteeriksi yksimielisesti valittiin tohtori John Sonck, jonka nimi oli kaikille teosofeille rakas ja tunnettu, vaikkakin hän henkilökohtaisesti oli useimmille vieras. Minulle tämä vaali tuotti mitä suurinta sisäistä iloa ja tyydytystä, sillä tohtori Sonck ei ole ainoastaan teosofisen liikkeen vaan minunkin monivuotinen ystäväni, enkä parempiin käsiin olisi osannut uskoa Seuran johtoa ja hoitoa. Kun Seuran sääntöihin vielä tehtiin se muutos, että ylisihteeri valitaan kolmeksi ja hallituksen muut jäsenet kahdeksi vuodeksi kerrallaan eikä kuten tähän saakka joka vuosi, on koko ylisihteerikysymys nyt pitkäksi aikaa onnellisesti ratkaistu.

Kesäkurseista ei tänä vuonna tullut mitään. Sen sijaan pidin tiistaina kesäkuun 9 p:nä neljä luentoa erilaisista kuolemanjälkeisistä asioista, jotka luennot ehkä vielä tänä vuonna ilmestyvät kirjana.

*

Tietäjän suhteen haaveilen nyt yhtä ja toista enkä usko rakentavani haaveitani vaan vierivälle sannalle. Jos ne vähänkään toteutuvat, tulee Tietäjän asiamiehille paljon työtä – tulee Tietäjälle hankittavaksi paljon uusia asiamiehiä. Sillä vuodesta 1920 lähtien Tietäjässä silloin tapahtuu muutoksia sekä ulkoasun että sisällön puolesta. Koko tulee ainakin entiselleen, s. o. 48-sivuiseksi, paperi muuttuu hyväksi, kansilehti arvokkaaksi – ja sisältö tulee entistä enemmän ja uudella tavalla kuvastamaan Suomen kansan sisäisintä henkistä kulttuuria. Sitäpaitsi Tietäjä tulee kuvitettavaksi. Hinta tulee luonnollisesti nousemaan, mutta kun Tietäjä uudessa asussaan astuu paraimpien suomalaisten aikakauskirjojen riviin ja pelotta saattaa kilpailla niiden kanssa, niin Tietäjä myös on helposti levitettävissä niin laajoihin piireihin, että uusi yritys kannattaa.

En kerro tämän tarkempaa suunnitelmistani, mutta aikomukseni on joulukuun numerosta tehdä jonkinlainen näyttenumero, joka ilmestyy jo joulukuun alussa ja jota on laajalti levitettävä. Näistä kaikista enemmän vast'edes.

*

Olen taas maalla, kaukana Tuonenkylästä. Kesä on minulle mitä mieluisin kirjallisen työn aika. Kun aurinko paistaa lämpimästi ja luonto uhkuu elonriemua, silloin voimani lisääntyvät ja sormeni tarttuvat kynään. Taas minulla on kiikarissa monta uutta kirjaa, suokoot karman herrat, että edes kolme, neljä niistä laskeutuu akaashasta fyysiselle tasolle. Ensimmäinen on vasta tekeillä tällä haavaa – heinäkuussa, – mutta koska se on hyvällä alulla, en ole toivoton toistenkaan suhteen. Kumpa nyt vain aurinkoa ja lämpöä riittäisi!

Tämä tekeillä oleva kirjani on uusi – sanonko: ajanmukainen? – esitys teosofisesta elämänymmärryksestä. Se käy monen asian ytimeen ja sisältää epäilemättä hämmästyttäviä näkökohtia, mutta koska se on tutkimusteni tähänastinen vilpitiön tulos, uskon sen palvelevan teosofian suurta asiaa. Olemme kauan kaivanneet kirjaa, joka perusteellisemmin selittäisi, mitä hyötyä nykyajalle ja nykyajan ihmisille oikeastaan on teosofisesta liikkeestä ja teosofisesta maailmankatsomuksesta.

*

Kustannusosakeyhtiö Tietäjän kustannuksella ilmestyi helluntaiksi kaksi huomiota ansaitsevaa broshyyria: Mrs. Besantin *Yhteiskunnallisia kysymyksiä* ja A. A. Saarnion *Suomen tehtävä ihmiskunnan kehityksessä*.

Äsken on myös ilmestynyt Alcyonen *Mestarin jalkojen juuressa* kolmannessa painoksessaan (Smk. 3:50) ja ennen pitkää valmistuvat tohtori Angervon runoteos *Viisikannen virenvärsy* ja J. R. Hannulan tutkimus *Johanneksen evankeliumi teosofian valossa*.

Jouluksi on odotettavissa uutuuksia sekä Veikko Palomaalta että Frans Korvelta, joka viimeainittu astuu yleisön eteen suuremmalla aatteellisella romaanilla, jossa m. m. elävästi kuvataan ensimmäisiä teosofisia aikoja Helsingissä.

Syyskuu, s. 193-196

Satjaan naasti paroo dharmah on Teosofisen Seuran tunnuslause ja se kuuluu sanasta sanaan suomeksi: „totuutta parempaa dharmaa eli uskontoa ei ole“ tahi niinkuin olemme tottuneet sanomaan suomeksi: „totuus on korkein uskonto“.

Tällä lauseella on tietysti tahdottu ilmaista se vakaumus, että totuuden tieto lopullisesti ratkaisee kaikki kysymykset. Uskontoja eli mielipiteitä saattaa olla monta; mutta niillä on kaikilla vain ohimenevä ja suhteellinen arvo. Totuuden tiedolla yksin on auktoriteetti, ja meidän tulee aina muistaa, että sillä on auktoriteetti. Niin pian kuin tieto astuu katsantokantojen ja uskonmuotojen keskelle, on näiden aika ohi. Sillä tiedolla yksin on hallitsijan valtikka kädessään. Tieto on syntynyt hallitsijaksi.

Jos seitsemän ihmistä on koolla ja päättää, että lasten koulu on perustettava heidän kyläänsä, ja yksi heistä tietää, miten siinä asiassa on lainmukaisesti meneteltävä, niin toiset heti taipuvat kuulemaan hänen neuvojansa ja toimintaohjelmaansa. Ei yksikään asetu vastarintaan eikä koeta tyrkyttää omia käytännöllisiä neuvojaan, vaan kaikki iloitsevat siitä, että yhteinen asia saadaan oikealla tavalla perille ajetuksi. Tämä yksimielisyys johtuu siitä, että kaikkien järki myöntää ja ymmärtää, että tieto yksin on oikeutettu johtamaan asioita. Ihmiset ovat luonnostaan riidanhaluisia ja itsepäisiä, rikkiviisaita ja itserakkaita, mutta päivänselvän ja ymmärrettävän asian edessä heidän ylpeä ja itsepintainen järkensä nöyrtyy ja he tunnustavat totuuden voiman.

Kuinka toista taas, jos on kysymyksessä asia, jota ei ole yhtä helppo järjellä ratkaista! Jos nuo seitsemän ihmistä yhdessä keskustelevat tähtitieteellisistä asioista esimerkiksi, ja ainoastaan yksi heistä tietää, että maapallo y. m. kiertotähdet kulkevat säännöllisiä ratojaan auringon ympäri, ei ole mitään takeita siitä, että toiset alistuvat uskomaan tämmöistä jokapäiväiselle järjelle käsittämätöntä asiaa. Päinvastoin on luultavaa, että toiset vetoavat raamatun luomiskertomukseen y. m. sanoihin, toiset silmien pettämättömään todistukseen tai järjen kylmiin vaatimuksiin j. n. e. osottaakseen, kuinka mahdotonta on sokeasti uskoa maan pallona pyörivän ja kierivän auringon ympäri.

Ja jos ainoastaan yksi noista seitsemästä ihmisestä omasta kokemuksestaan ja tiedostaan tietää, mitä esim. on ihmisen iankaikkinen elämä ja autuus ja mitä ehtoja ihmisen tulee täyttää päästäkseen ikuiseen autuuteen eli Jumalan valtakuntaan, niin kuinka monen väärinkäsityksen ja vastustuksen alaiseksi hän joutuu, koettaessaan selittää toisille autuuden tietä! Vaikka hän epäilemättä objektiivisesti katsoen on auktoriteetti heidän joukossaan, koska hänellä on kädessään tiedon valtikka, eivät toiset sitä ymmärrä eivätkä tunnusta. Jos he tulisivatkin vakuutetuiksi siitä, että tieto autuuden asioissa on mahdollinen, eivät he silti vielä sulattaisi sitä, että heille lapsuudesta pitäen tuttu toveri olisi mikään auktoriteetti heille. „Ei kukaan ole profeetta omalla maallaan.“ Vaikka heidän joukkonsa kasvaisikin, kun jokainen heistä uskoisi ja puhuisi tiedon mahdollisuudesta, ja he perustaisivat seurankin oman uskonsa tueksi ja levittäjäksi, niin eivät he sittenkään huomaisi, mikä auktoriteetti totuuden tiedolla on ja aina on oleva. Vailla omaa tietoa kuin ovat, he voisivat vielä julistaa, että auktoriteettivalta on nyt poistettu ja tästä lähtien kaikki uskonasiat veljeyden ja kansanvallan nimessä ratkaistaan äänestyksellä. Sillä niin tosiaan kävi kuusitoista vuosisataa sitten, kun kristillinen kirkko tuli valtiokirkoksi ja oikeauskoista oppijärjestelmää ryhdyttiin laatimaan. Totuuden tieto sai vaieta ja pyrkiä piiloon, kun rehentelvä ja suuriääninen luulottelu pääsi valtaan.

Totuus ei ole koskaan „kansanvaltainen“. Se vetäytyy äänettömään ylevyyteensä, ellei kukaan siitä välitä. Mutta jos korva kallistetaan sen äänelle, on se heti tunnustettava yksinvaltiaaksi. Ei ole mitään keskitietä. Ei voi totuutta palvella ja samalla sitä kieltää. Ken totuuden tietää, hän toimii totuuden mukaan. Sillä totuus pysyy, vaikkei sitä kukaan tietäisi. Suorakulmaisen kolmion kulmien summa on

180°, vaikka koko maailma sen kieltäisi. Eikä mikään ihmisveljien kokous minkäänlaisilla päätöksillä saata totuutta muuttaa.

Teosofisen Seuran perustajat ovat tämän ymmärtäneet. Tunnustaessaan totuuden Seuran korkeimmaksi ohjesäännöksi he samalla ovat tunnustaneet totuuden auktoriteetin. Totuus on korkein ja ainoa auktoriteetti. Totuuden tieto on inhimillisen pyrkimyksen päämäärä, ja yksin totuuden tiedossa on valta. Mistään kansanvallasta ei saata olla puhettakaan, sillä totuus yksin on valtias. Teosofinen Seura on siis ytimeltään niin aristokraattinen eli ylimysvaltainen seura kuin suinkin on mahdollista.

Paljon kuitenkin puhutaan, varsinkin nykyään, Teosofisen Seuran demokraattisuudesta. Onhan Teosofinen Seura veljesliitto, joka ei katso rotuun, väriin, uskontunnustukseen j. n. e., vaan tunnustaa kaikki ihmiset veljykseen. Kaikki ovat Elämän edessä yhdenvertaiset eikä kenenkään tarvitse tunnustaa toista auktoriteetiksi. Käytännöllisessä kokoonpanossaan Seura täten kieltää auktoriteettiuden. Mistä tämä ristiriita johtuu? Onko se todellinen vai onko se näennäinen?

Se on molempia, sillä sitä ristiriitaa on elämässä olemassa. Totuuden auktoriteetti on ehdoton, mutta auktoriteettiutta on aina pelättävä. Miksi? Sentähden, että on olemassa suunnaton ero totuuden ja totuuden tietäjien välillä. Totuus on aina ja kaikkialla ratkaiseva auktoriteetti, mutta kuka tietää totuuden aina ja kaikkialla? Jokainen tietäjä tietää jotakin, mutta kukaan ei tiedä koko totuutta. Omalla kohdallaan tietäjän tieto on auktoritatiivinen mutta sama tietäjä on toisessa kohdassa tietämätön. Kuinka hän siis voisi olla auktoriteetti tässä toisessa kohdassa? Hän semmoisenaan ei ole missään kohdassa auktoriteetti, vaan hänen tietonsa on. Tietäjä ei ole auktoriteetti, vaan tieto. Kas siinä koko pulma ja ristiriita – ja samalla päivänselvä aksioomi.

Teosofisen Seuran veljespykälä on siis totuuden kannalta olemassa sitä varten, että oppisimme tekemään eroa totuuden tiedon ja totuuden tietäjien välillä.

Totuuden tieto on ehdoton auktoriteetti aina ja kaikkialla, mutta totuuden tietäjä on ihminen, joka yhden asian voi tietää, toisesta olla tietämätön. Hän on auktoriteetti siinä asiassa, jonka hän tietää, mutta toisessa ei. Hän ei siis ihmisenä yleensä ole auktoriteetti, ennenkuin hän kaikki tietää.

Ihmiset ovat luonnostaan taikauskaisia. Jos he huomaavat jonkun ihmisen tietävän jotakin asioista, joista yleensä ihmisillä ei ole tietoa, otaksuvat he heti, että hän tietää kaikki ja tekevät hänestä auktoriteetin joka asiassa. Jos heille tästä huomautetaan, he hämmästyvät ja loukkaantuvat „pyhimmissä tunteissaan“. Mutta jos he itse luulevat huomaavansa jotain virhettä tai puutteellisuutta jumaloimassaan auktoriteetissa, he pian kääntävät hänelle kokonaan selkensä ja ryhtyvät häntä nyt yhtä sokeasti ja innokkaasti epäilemään, kieltämään ja vastustamaan.

Kaikesta tästä Teosofinen Seura tahtoo meitä varjella ja säästää. Se opettaa meitä tekemään eron tiedon ja tietäjän välillä. Se opettaa meitä pitämään tietäjää arvossa ja

kunniassa hänen tietonsa nojalla, mutta ei halveksimaan häntä hänen tietämättömyytensä takia. Se opettaa meitä ymmärtämään ja näkemään, että jokaisessa tietäjässä on tietoa ja tietämättömyyttä rinnatusten ja ettei tietäjä muuten ihminen olisikaan. Se antaa meille aavistuksen siitä suvaitsevaisuuden suloisesta hymystä, jolla jumalat katselevat ihmislasten ylevimpiä yrityksiä.

Lokakuu, s. 225-233

Viime vuosien yleismaailmalliset kokemukset ovat niin voimakkaasti vaikuttaneet ihmismieliin, että tuskin sitä ihmistä lienee, jonka ajatukset eivät olisi askarrelleet valtiollisissa ja yhteiskunnallisissa kysymyksissä. Monet, monet ovat sitä pakostakin tehneet, kun järkyttävien tapahtumain kuolemanvarjo on langennut heidän omalle tielleen. Eikä ole ihmettä, että herkkätuntoiset ja helläsydämiset ihmiset ovat kadottaneet sielullisen tasapainonsa, nähdessään sitä uskomatonta raakuutta, johon ihmiskunta voi vaipua, kun se hylkää viisauden ja turvautuu väkivaltaan. Ei ole ihmettä, että teosofit, jotka Teosofiseen Seuraan astuessaan ovat tunnustaneet uskovansa „yleiseen veljeyteen, katsomatta väriin, rotuun, kansallisuuteen, uskontunnustukseen tai sukupuoleen“, että he vakavammin kuin ennen kysyvät itseltään: „mitä veljeyden nimessä olisi tehtävä ihmiskunnan hyväksi?“

Sangen monelle teosofille tulee silloin vastaus tähän kysymykseen niin luonnollisena seuraavassa muodossa: „kaikki vaikeudet, arvotukset ja yllätykset johtuvat siitä, että kansat sietävät kurjuutta ja köyhyyttä yhteiskunnallisissa oloissaan; jos ei olisi nälkää, ei olisi vallankumouksia; jos ei olisi yllättä loistoa, ei olisi sotia; poistakaamme rikkaus ja köyhyys, niin rauha ja onni tulee itsestään“. Tämä vastaus tuntuu niin yksinkertaisen järkevältä ja tyydyttävältä, niin houkuttelevan lupaavalta, että monet ihmiset ovat valmiit käyttämään mitä keinoja tahansa saadakseen aikaan tuon onnen tilan, – ja niin se ihanne, jonka pitäisi estää sotia ja vallankumouksia, kuitenkin taas saattaa johtaa juuri vallankumoukseen ja sotaan! Vaikka teosofit eivät tee tätä loogillista virhettä, sillä he tietävät, että tarkoitus ei pyhitä keinoja, niin monet heistä ovat siksi innostuneet yhteiskunnan pikaisesta parantamisesta, että he miltei epäilevin silmin katselevat niitä toisia teosofeja, joilla ei näy olevan erityistä kiirettä, vaan jotka näkyvät verrattain kylmäverisesti suhtautuvan koko yhteiskunnalliseen kysymykseen. Minusta persoonallisesti on esim. huomautettu, että ennen puhuin innostuneesti veljeydestä, jopa yhteiskunnallisestakin kysymyksestä, mutta että maailmansota ja Suomen punainen vallankumous saivat mieleni muuttumaan; nyt olen enää vain „porvari“, joka valvoo oman luokkansa etuja ja kääntää köyhälistölle selkänsä.

Olen kyllä useita kertoja tässäkin aikakauskirjassa selittänyt kantani veljeyskysymyksessä eikä minun minkäänlaisista persoonallisista syistä tarvitse siihen kysymykseen kajota. Mutta koska se on laajakantoinen, teoreettinen yhtä paljon kuin käytännöllinen kysymys, saattavat toisen ihmisen persoonallisetkin havainnot ja

kokemukset olla toiselle avuksi, ja sentähden on mielestäni paikallaan, että Tietäjässäkkin taas lausun pari ajatusta veljeydestä ja Teosofisen Seuran suhteesta siihen.

On epäilemättä ihmisiä, joiden mielikuvituksessa veljeys merkitsee jotakuinkin samaa kuin oikeus vaatia ja ottaa toisilta mitä itseltä puuttuu. Tarvitseeko minun edes mainita, etten semmoista luuloteltua oikeutta kunnioita veljeyden nimellä? Päinvastoin pyytäisin jokaista ihmistä, joka veljeyden sanaa käyttää huulillaan ja veljeyden käsitettä ajattelee sydämessään, tarkasti tutkimaan itseään, piilekö mahdollisesti hänen tunneruumiissaan pieninkään taipumus tuohon vaatimiskannan hyväksymiseen: jos niin on, silloin hän vielä viihtyy väärällä puolella sitä suurta kuilua, joka erottaa inhimillisen itsekkyyden todellisesta veljeydestä. Sillä veljeys alkaa silloin, kun ihminen lakkaa vaatimasta ja ryhtyy ajattelemaan antamista. Tämä on niin päivän selvä asia, ettei se puhuenkaan parane. Ei ainakaan luulisi teosofein olevan tästä eri mieltä. Teoriassa tämä yleinen veljeyskäsite lienee kaikille sama, mutta kysymyksessä onkin Teosofisen Seuran ja teosofein käytännöllinen suhtautuminen siihen, ja siitä nähtävästi ollaan eri mieltä.

Minusta kuitenkin tuntuu, ettei siitä asiasta – teosofein suhteesta veljeyteen käytännössä – pitäisi olla eri mieltä. Tuntuu, että se kysymys on perin yksinkertaisesti ratkaistu, kun jokainen teosofi ajattelee omaa kehitystään.

Minkätähden hän näet tuli teosofiksi, minkätähden Teosofisen Seuran jäseneksi? Senkötähden, että Teosofinen Seura oli jonkinlainen sosialistis-mielinen liike, joka paremmin ja pontevammin ajoi aatteitaan kuin muut samansuuntaiset liikkeet, joilla oli veljeys ohjelmassaan? Tuskinpa!

Eikö jokainen meistä tullut teosofiksi aivan toisesta syystä? Emmehän toki olleet niin lapsellisia, että olisimme uskoneet maailmanparantamispatentin olevan jonkun ihmisryhmän hallussa! Vallan toisesta syystä tulimme teosofeiksi ja T. S:n jäseniksi. Mikä nimittäin oli se syy?

Se syy oli, että olimme *totuudenetsijöitä*. (Jos olemme tulleet teosofeiksi olematta totuuden etsijöitä, täytyy teosofian kasvattaa meistä totuuden etsijöitä, ennenkuin pääsemme henkisesti eteenpäin). Vaelsimme pimeydessä ja etsimme elämän totuutta. Ja silloin tuli teosofia ja valaisi meidän pimeytemme.

Niin oli ainakin minun laitani. Ei minulla ollut mitään valmiita ennakkokäsityksiä. En asettanut mitään vaatimuksia totuudelle. En kuiskannut sielussani, että totuuden piti olla sitä tai tätä. Pyysin vain henkeni koko voimalla, että saisin nähdä totuuden, ja valmistauduin ottamaan totuuden vastaan, oli se kuin musertava tahansa. Sanoin itselleni: „jos totuus on se, ettei mitään totuutta ole, olen tyytyväinen, kunhan *tiedän*. Minussa ei ole rahtuakaan personallista elämänhalua, ja jos totuus on se, että kaikki on tyhjää ja turhaa, jää minulle sama lohdutus kuin tuhansille toisille: vapaaehtoinen kuolema“.

Totuus tuli – mutta se ei ollut henkisesti musertava. Se ei kieltänyt järkeä. Se ei leikannut hienoimmilta ja herkimmiltä aavistuksilta siippiä. Päinvastoin se avasi näköaloja – aavistamattomia syvyydessä ja korkeudessa.

Se näytti myös, että ihmiset kaikki olivat veljiä, että täydellinen ihminen, Mestari, osasi täydellisenä veljenä kaikkia rakastaa, ja että oikea ihmiselämä oli kaita tie, jonka varrella tämä veljeys, tämä henkinen ja luonnollinen tosiasia, askel askelelta ymmärrettiin, omaksuttiin ja toteutettiin. Ei veljeys ollut mikään pään läksy, äkkiä opittavissa, yhtä pian unohdettavissa, vaan pitkälinen sydämen kokemus, joka kerran opittuna ei ikinä unohtunut. Eikä veljeys ollut tunteen asia, vaan tahdon. Tämän näin samalla kuin totuus paljasti minulle kasvonsa.

Sillä veljeydellä ei ollut mitään tekemistä yhteiskunnallisten ja valtiollisten kysymysten kanssa. Oli ihminen köyhä tai rikas, ylhäinen tai alhainen, kuningas tai kerjäläinen, aina hänelle veljeyden tie oli avoinna. Sillä veljeyden tie oli sydämen salainen tie, josta ei uskontunnustus, ei rotu, ei väri, ei kansallisuus, ei sukupuoli, ei yhteiskunta-asema sulkenut ketään pois. Kaikki se sulki syliinsä, jotka sitä halusivat käydä.

Ja se oli Teosofisen Seuran tie. Siinä piili Teosofisen Seuran veljeys. „Liittykää riveihini“, huusi tämä Seura maailmalle, „liittykää riveihini kaikki, jotka haluatte kulkea veljeyden kaitaa tietä, sydämen salaista polkua! Mihin tahansa uskoon tai rotuun tai luokkaan kuulunettekaan, minä teitä kaikkia siunaan ja pidän lapsinani, kun vain uskotte sydämen oppiin ja tahdotte sitä elämässänne noudattaa“.

Kuinka kaunis ja ihmeellinen oli minusta Teosofisen Seuran tarkoitus! Se oli puhdas, pyhä ja henkevä. Mitkään maalliset tarkotuserät eivät sitä tahranneet. Sen tehtävä oli näyttää ihmisille tie totuuden luo.

Valtiolliset ja yhteiskunnalliset kysymykset olivat maallisia ja ulkopuolisia. Teosofia loi niihin valoansa, teosofia saattoi niitä ratkaistakin omalla tavallaan, mutta Teosofinen Seura ei niihin puuttunut. Kuinka hyvin minä ymmärsin, mitä madame Blavatsky kirjotti „Avaimessaan“ niistä kysymyksistä! Niin juuri itsekin ajattelin, ja sentähden toistan tähän muutamia hänen lauseistaan:

„*Kysymys.* Otatteko ollenkaan osaa politiikkaan?”

„*Teosofi.* Seurana me huolellisesti vältämme sitä ja syyt tahdon esittää. Jos koetamme saada toimeen yhteiskunnallisia uudistuksia, ennenkuin olemme saaneet ihmislunnon uudistumaan, on se uuden viinin laskemista vanhoihin leileihin. Saattakaa ihmiset sisimmässä sydämessään tuntemaan ja tunnustamaan, mikä on heidän oikea ja todellinen velvollisuutensa kaikkia kohtaan, niin kaikki vanha vallan väärinkäyttö ja kaikki kansallispolitiikan huomattavat väärät lait, jotka perustuvat yksilölliseen yhteiskunnalliseen tai valtiolliseen itsekkyyteen, tulevat itsestään katoamaan. Hullu on se puutarhuri, joka kukkapenkeiltään koettaa poistaa myrkylliset rikkaruohot leikkaamalla ne maata myöten poikki, kitkemättä niitä juurineen ylös maasta. Ei voi koskaan aikaansaada pysyvää yhteiskunnallista

uudistusta niin kauan kuin samat itsekkäät ihmiset kuin ennenkin ovat asioiden johdossa.

„*Kys.* Teosofinen Seura ei siis ole valtiollinen järjestö?”

„*Teos.* Ei mitenkään. Se on kansainvälinen sanan korkeimmassa merkityksessä siten, että sen jäsenenä on kaikkiin kansallisuuksiin, uskoihin ja ajatussuuntiin kuuluvia miehiä ja naisia, jotka yhdessä työskentelevät saman päämäärän, ihmiskunnan parantamisen puolesta; mutta seurana se on ehdottomasti osaa ottamatta kaikkeen kansalliseen tai puoluepolitiikkaan.

„*Kys.* Miksi niin?”

„*Teos.* Juuri niistä syistä, jotka mainitsin. Sitäpaitsi täytyy valtiollisen toiminnan välttämättä vaihdella ajan olojen ja yksilöiden käsityskantojen mukaan. Mutta vaikka T. S:n jäsenet luonnollisesti ollen teosofeja ovat yhtä mieltä teosofian perusteista – muutenhan eivät Seuraan kuuluisikaan, – niin ei siitä seuraa, että ne olisivat kaikista muista asioista yhtä mieltä. Seurana he voivat toimia yhdessä ainoastaan kaikille yhteisissä asioissa – s. o. itse teosofiassa; yksilöllisesti on jokaisella täysi vapaus seurata omaa erityistä valtiollista ajatus- ja toimintasuuntaansa, niin kauan kuin se ei ole ristiriidassa teosofian perusteitten kanssa tai loukkaa Teosofista Seuraa“.

Kuinka hyvin mielestäni todella ymmärsin H. P. B:tä! Kun yhteiskunnallista pulmaa ajattelin, tulin aivan samoihin tuloksiin kuin „Teosofian Avain“, nim. että tärkein yhteiskunnallinen työ oli teosofisten aatteiden levittäminen sanojen, kirjojen ja elämän avulla.

Ja jos ne, joiden mielestä viime aikoina olen poikennut alkuperäisistä ihanteistani, seuraavat vuosi vuodelta julkista toimintaani, uskon heidän piankin huomaavan, että sama toimintaohje, joka elähytti minua kaksikymmentä vuotta sitten, on pitkin matkaa ollut johtotähtenäni puheissani ja kirjoituksissani. Uskon nyt – niinkuin kaksikymmentäviisi vuotta sitten teosofiksi tultuani – että ihmisen henkinen, s. o. korkein ja sisin, elämä eletään näkymättömissä eikä missään ulkonaisessa hommassa ja puuhassa. Ulkonainen toiminta heijastaa sisäisen tilan – joko paljastamalla tai salaamalla. Mutta ihminen ei saa tyhjentyä toimintaansa. Ikuinen rauha on ainoastaan sillä, joka on enemmän kuin hän tekee. Kaikki meidän tekemme ovat epätäydellisiä ja puolinaisia – kuinka hatara olisi autuutemme, jos se niihin perustuisi! Vapahtaja yksin, Logos meissä, on täydellinen; ainoastaan häneen yhtymällä löydämme rauhan, ikuisen elämän ja autuuden.

Hän myös, Mestari meissä, on veli kaikkien kanssa. Mikäli häneen uskomme, hänen neuvojansa noudatamme, sikäli elämässämme – sanoissamme, ajatuksissamme, teoissamme – kykenemme mekin veljeyden ihannetta heikkoudessamme heijastamaan.

Sanoin edellä, että teosofia kyllä voi kirkkaastikin valaista valtiollisia ja yhteiskunnallisia ongelmoita, vaikkei Teosofinen Seura toiminnassaan niihin sekaannu. Saman väitteen lausuin viime vuonna Tietäjässä ja esitin sitten lyhyesti parissa kirjoituksessa (“Miten soisin maatani hallittavan”) muutamia teosofisia eli salatieteellisiä näkökohtia. Olisin kirjottanut asiasta enemmän ja laajemmin, mutta viime vuoden suuret valtiolliset tapahtumat Suomessa veivät minulta luonnon, jonka tähden lopetin loruni niin lyhyeen kuin mahdollista. Toivottavasti joskus olen tilaisuudessa uudestaan ottaa asian puheille, sillä uskon yhä itsepintaisesti, että okkultinen näkökanta on toisia viisaampi ja kaukonäköisempi käytännöllisissäkin kysymyksissä.

Ilokseni huomaan nyt, että samansuuntaisia näkökantoja on tänä vuonna alkanut Saksassa esittää antroposofein kuulu johtaja ja opettaja, tohtori Rudolf Steiner. Edessäni on pöydällä broshyyri, jonka toht. Steiner vastikään on julkaissut. Sen nimi on *Die Kernpunkte der sozialen Frage in den Lebensnotwendigkeiten der Gegenwart und Zukunft*. (Yhteiskunnallisen kysymyksen ydinkohdat nykyajan ja tulevaisuuden elämän välttämättömyyksissä). Tämän kirjan sisältö on lyhyesti sanoen siinä, että tekijä – samalla tavalla kuin viime vuotisissa artikkeleissa allekirjottanut – vertaa yhteiskuntaelimestöä ihmisruumiin rakenteeseen ja jakaa yhteiskunnan luonnonmukaisesti kolmeen osastoon eli luokkaan: taloudelliseen järjestöön, joka vastaa vatsaa, poliittiseen järjestöön, joka vastaa ruumiin rytmillisiä toimintoja, hengitystä ja verenkiertoa, ja henkiseen järjestöön, joka vastaa aivoja ja hermostoa. Tohtori Steiner huomauttaa, että samoin kuin vastaavat järjestelmät ihmisruumiissa toimivat toisistaan riippumatta, samoin yhteiskuntaruumiissäkin aineellisia arvoja tuottavan luokan (maanviljelys, teollisuus, kauppa), virkalaitosten ja henkisten työntekijäin täytyy saada työskennellä vapaasti, omien luonnon lakiensa mukaisesti ja toisistaan riippumatta, vaikka silti toistensa tarpeita silmälläpitäen ja yhteisen päämäärän puolesta työskennellen. Häiriöitä ja onnettomuuksia syntyy juuri siitä, että esim. hallitsijat ja virkamiehet sekaantuvat taloudellisiin asioihin, alkavat niitä järjestää omien näkökantojensa mukaisesti, jopa itsekkin harjottaa suurteollisuutta.

Tämä on äärimmäisen lyhyesti lausuttuna tohtori Steinerin kanta eikä millään tavalla tee oikeutta hänen perusteelliselle eritykselleen, joka nähtävästi on herättänyt huomiota Saksassa. Kirjan loppuun on liitetty kehoitus Saksan kansalle ja kulttuuri-maailmalle työskentelyyn siinä esitettyjen periaatteiden toteuttamiseksi, jonka kehotuksen takana ei ole ainoastaan tohtori Rudolf Steinerin nimi, vaan taaja joukko tunnetuita ja kuuluisia nimiä Saksassa, Itävallassa ja Sveitsissä.

*

Lueskelen tätä nykyä merkillistä ja mieltäkiinnittävää suomalaista kirjaa, ja vaikken vielä ole ennättänyt kannesta kanteen, tahdon kääntää Tietäjän lukijain huomion tähän sisältönsä puolesta harvinaiseen ja laajaan suomalaiseen

alkuteokseen. Sen nimi on „*Eräs meidän ajan profeetta*. Elämäkerta ja opetuksia, valoksi ja uskon vahvistukseksi kaidan tien vaeltajille muistiin kirjoitettu“. Kirjan on toimittanut uskonnon lehtori K. K. Sarlin Kuopiossa. Ensimmäinen painos ilmestyi 1916 ja toinen painos tänä vuonna. Sivuja on 544 ja hinta on Smk. 11:–; siis laajuuteensa nähden halpa kirja.

Kuka on nyt se „meidän ajan profeetta“, josta kirja puhuu? Se on karjalainen horrostilassa saarnaaja ja selvänäkijä *Helena Konttinen*, omaa syntymäänsä *Eronen*, joka eli vv. 1871-1916. Olin tuskin kuullut hänen nimensä, ennenkuin erään ystävän kautta sain hänen elämäkertansa käteeni. Mutta harvoin olen tehnyt miellyttävämmän tuttavuuden. Sille, joka tutkii yliaistillisia asioita, on *Helena Konttisen* persoonallisuus ja elämä todellinen aarreaitta, täynnä mitä mieltäkiinnittävimpiä yllätyksiä. Hän oli tietysti kansan naisena jäänyt vaille opillista sivistystä ja piti sentähden lujasti kiinni luterilaisesta uskontunnustuksesta ja kirkosta sekä sovitti kaikki yliaistilliset näkemyksensä ja kokemuksensa valmiin uskonsa puitteisiin. Semmoisille lukijoille, joita tympäisee uskonnollinen hartaus, saattaa sentähden kirjan lukeminen olla hyvinkin raskasta, sillä koska kirkollishenkinen hurskaus, oli se kuin vilpitön tahansa, jaksaa välttää ahdasmielisyyden ja vanhoillisuuden väijyvää vaaraa? Mutta tutkija, joka ei välitä muodoista ja puitteista, vaan kysyy itse tosiasioita, hän nauttii, hän riemuitsee, sillä tässä on hänen tutkittavanaan temperamentti, joka sormenpäihin saakka oli vilpitön ja keskitetty hartaassa jumalisuudessaan ja samalla tieteellisen tunnollinen totuuden rakkaudessaan ja etsimisessään.

Jo lapsena Helena etsi Jumalaa. Ja vaikka nuorena „maailma“ veti häntä puoleensa, ei se saanut häntä pauloihinsa, sillä hänen sielussaan asui vain yksi ainoa todellinen kaipuu: päästä Jumalan armon tuntemiseen ja siten sisäiseen rauhaan Isän kanssa. Paljon oli hänellä Jaakobintaisteluja, paljon kovia otteluja kohtalon kanssa, ennenkuin päivä valkeni ja valo tuli. Mutta kun se tuli, oli se häikäisevä. Vuonna 1905 Helena henkisesti uudesta syntyi, ja samana vuonna hän alkoi saarnata horroksissa.

Onhan meillä Suomessa ollut montakin semmoista saarnaajaa, joskaan ehkei toista niin voimakasta kuin Helena Konttinen. Mutta ei Helenan merkittävyys ollut tuossa saarnaamisessa. Hänen erikoisuutensa oli siinä, että ne henget, jotka hänen kauttansa puhuivat ja toimivat, olivat tavallista huomattavammat – selvästi keskitason yläpuolella. Hänen työnsä oli todella voimakasta työtä materialismin, maallisuuden, „suruttomuuden“ ja Jumalan kieltämisen kukistamiseksi. Ja koska se oli työtä, joka miltei yksinomaan kohdistui yksilöihin, ei hän juuri milloinkaan epäonnistunut. Hän sai todella ihmiset kääntymään – kääntymään synnin ja suruttomuuden teiltä ja pukemaan päällensä Kristuksen.

Minkälainen näet oli se menettelytapa, jota hän käytti eli jota – paremmin sanoen – ne käyttivät, joiden mediumi Helena oli? Se oli henkilökohtainen herätystyö. Julkisen saarnansa ohella Helena aina kuvasi läsnäolevien yksilöiden salaista

sieluntilaa ja elämää, ja milloin muutamiin yksilöihin oli erikoisesti vaikutettava, kutsuttiin heidät yksityispuheluun, jolloin Helena osotti tuntevansa kaikki heidän salaisuutensa. Seuraus tästä oli, ettei yksikään kuulija voinut jäädä kylmäksi. Kuinka monta rikosta sillä tavalla tuli estetyksi! Kuinka monta epäilijää tuli uskovaiseksi, kuinka monta pilkkaajaa katumapäälle, kuinka monta ystävää Helena voitti! Eikä salaperäinen toisten tunteminen ollut ainoa keino, millä ihmisiä käännettiin. Rukouksillaan ja kätten päälle panemisella Helena myös paransi monta sairasta, teki suorastaan ilmeitä, jotka satakertaisesti lisäsivät uskoa hänen seuraajissaan ja ympäristössään.

Huomattavat ovat myös hänen näkynsä ja ilmestyksensä henkimaailmasta. Hän oli perehtyneimpiä astraalisia näkijöitä – ja epäilemättä hänen näkynsä usein ulottuivat astraalitasoa ylemmäksikin, – mutta tässä kohden täytyy tutkijan käyttää kritiikin ankaraa mittapuuta. Helena, kuten sanottu, oli harras luterilainen, ja hänen näkynsä ovat sentähden läpeensä värittyneet protestantisella pohjavärillä, joten hän tässä suhteessa on esimerkki siitä, kuinka mahdotonta on tehdä täysin objektiivisia havaintoja henkimaailmassa, ellei ajatus ja mieli ensin ole puhdistunut kaikista ennakkoluuloista ja ennakkokäsityksistä. Alaan perehtyneen tutkijan on kuitenkin helppo löytää kultajyvät Helenan näyistä ja erottaa siemenet akanoista. Hän profetoikin ja oli ennustanut sekä maailmansodan että Venäjän keisarikunnan häviön.

Kaiken kaikkiaan oli Helena Konttinen oikea henkimaailman lempilapsi, ja teosofit voivat oppia paljon tutustumalla hänen elämäkertansa.

*

Kävin elokuussa Imatralla. Aivankuin kohtalon lähettämänä – koska olin Imatrasta Tietäjään kirjottanut – istuin siinä kosken partaalla, katsellen sen kuohuja, kuunnellen sen kohinaa. Mikä mahtava kuva, mikä hirvittävän voimakas elämä! Mitä intohimoa, mitä julmuutta, mitä riemua! Oi te ylhäiset Imatran haltijat, tähän toistan teidän rukouksenne, jonka te ukkosen jyrinällä ja salaman läpätunkevilla voimalla iskitte heikkoon inhimilliseen sydämeeni:

„Me olemme Suomen itsenäisyys ja mahti. Me olemme sen loisto, sen rikkaus, sen tulevaisuus. Älkää syrjäyttäkö meitä. Ottakaa meidät palvelukseenne. Sitokaa meidän luontomme. Tehkää se Suomelle hyödylliseksi. Käyttäkää meidän voimaamme. Se on kultaa kalliimpi, se on satumainen“.

*

Tietäjä ensi vuonna! Niin, aika lähenee ja unelmain toteuttaminen myös. Tietäjä voittaa takaisin entisen kokonsa, se esiintyy taas siistissä ulkoasussa, sen sisältö tulee taas rikkaammaksi ja monipuolisemmaksi, sillä avustajien luku lisääntyy muutamilla kuuluisilla nimillä, – mitä muuta voimme toivoa? Ja jos Tietäjän hinta nousee

kaksinkertaiseksi nykyistä hintaansa, ei kukaan voine sitä ihmetellä! Onhan se silti alkuperäiseen hintaan verraten vain nelinkertainen, jota vastoin yleensä kaikki tässä matoisessa maailmassa on tullut viisi, jopa kymmenen ja kaksikymmentä kertaa kalliimmaksi kuin ennen. Siis koettakaamme parastamme.

Marraskuu, s. 257-262

– Lukiessani, mitä lokakuussa kirjoitte Teosofisen Seuran suhteesta veljeyteen, kysyin itseltäni, oliko tarkoituksenne sanoa, ettei teosofein – ainakaan teosofeina – kannattanut ollenkaan harrastaa n. k. yhteiskunnallisia ja valtiollisia kysymyksiä. Ja nyt kysyn teiltä: oliko se tarkoituksenne?

– Ei sinne päinkään. Tätä veljeyskysymystä on niin monta kertaa märehditty ja minä poloinen olen siitä niin monta kertaa kirjottanut, ettei enää taida olla toivoakaan lopullisesta yhteisymmärryksestä. Jos pääsisimme edes siihen, että ottaisimme asiat niinkuin ne on kirjoitettu hakematta „tarkoituksia“ tai vielä pahemmin sivutarkoituksia! Sanoinhan suoraan madame Blavatskyn sanoilla, että samalla kun Seuran oli pysyttävä ulkopuolella kaikkea politiikkaa, oli yksityisillä jäsenillä täysi vapaus ajatella ja toimia omalla tavallaan omien näkökantojensa mukaan, kunhan nämä eivät sotineet Teosofisen Seuran periaatteita vastaan.

– Aivan niin, mutta „vapaus“ on kaukana „velvollisuudesta“. Kun ei kerran Teosofinen Seura velvota jäseniään yhteiskunnalliseen rakennustyöhön, vaipuvat useimmat huolettomaan laiskuuteen harrastamatta mitään tosi työtä veljeyden hyväksi.

– Tuo on juuri vanha erehdyksenne. Sanoinhan senkin viime keralla, että tärkein yhteiskunnallinen työ on mielestäni teosofisten aatteiden levittäminen.

Enkä tätä lausunut ensimmäistä kertaa viime lokakuussa, sillä samassa hengessä olen puhunut koko ajan Tietäjässä ja Omassatunnossa. Teosofinen työ on yhteiskunnallista rakennustyötä, sillä se herättää ja muuttaa ihmisiä.

– Miksikä eivät sitten ota osaa sosiaaliseen ja poliittiseen uudistustyöhön?

– Toiset ottavat. Mutta teidän itsepintaisuutenne on todella koomillinen! Tukemalla tai harrastamalla teosofista propagandatyötä nekin, jotka eivät sekaannu politiikkaan, tekevät työtä veljeyden hyväksi. Ettekö saata käsittää tätä näkökantaani?

– Käsitän kyllä, mutta haluaisin tietää, minkätähden pelkääte käytännöllistä poliittista ja yhteiskunnallista työtä?

– Sanonko sen teille?

– Sitä vartenhan kysyn.

– Uskon useiden teosofein tuntevan sydämellistä vastenmielisyyttä poliittista ja yhteiskunnallista työtä kohtaan siitä yksinkertaisesta syystä, että se – ainakin meidän maassamme – on puolueetyötä. Teosofeina he ehkeivät käsittää, minkätähden kansan yhteistä onnea ajetaan puoluehengessä ja puoluekiikholla. Teosofinen

elämänymmärrys on herättänyt heissä hyväntahtoisen ja rakastavan sydämen. He tuntevat rakastavansa kansaa ja kaikkia sen yksilöitä ja soisivat, että kaikki olisivat onnellisia ja voisivat hyvin sekä aineellisesti että henkisesti. He tuntevat olevansa niin kaukana kaikesta riidasta ja epäsovusta, kaikesta kateudesta ja puoluepyyteistä! Vaikka useimmat heistä ovat köyhiä – sillä älkää luulko, että meidän teosofimme ovat yleensä „rikkaita porvareita“ ja „yläluokkalaisia“: päinvastoin! – koettavat he tyytyä kohtaloonsa ja omin voimin kukin kohdaltaan pyrkiä parempiin olosuhteihin. Kauhulla he ajattelevat sotia, vallankumouksia ja verenvuodatuksia. He ovat maailman silmillä katsottuina ehkä hieman kömpelöitä ja „epäkäytännöllisiä“, mutta juuri tämä *epäitsekäs* kömpelyys todistaa, että heidän sieluissaan liikehtii oireena tulevaisuuden ihmiskunnan henkisiä kykyjä.

– Kylläpä te osaatte puolustaa! Mutta miksikä kömpelyys olisi parempi käytännöllisyyttä?

– En niin väitäkään. Sanonhan: epäitsekäs kömpelyys – asettakaa sitten toiselle puolelle itsekäs käytännöllisyys. Tietysti minunkin mielestäni korkein saavutus on epäitsekäs käytännöllisyys, mutta se lienee harvinainen puolue-elämässä. Ja sentähden teosofina vieroan puolue-elämää.

– Onko tämä ymmärrettävä niin, että jos puolue-elämä olisi vapaa itsekkyydestä, tekin ottaisitte siihen osaa?

– En ainakaan silloin tuntisi sitä kohtaan vastenmielisyyttä. Personallisesti minulla on yllin kyllin työtä muutenkin – tuskin siis omasta puolestani ottaisin politiikkaan osaa; mutta luulen, että moni teosofi alkaisi tehokkaammin harrastaa yhteiskunnallisia asioita, jos hän näkisi, että niitä ajetaan tosi veljellisessä hengessä.

– Olihan tämä edes pikkuinen myönnytyks. Mutta eiköhän odotuksenne jää turhaksi? Ei suinkaan ihmiset saata olla muuta kuin – hm – itsekkäitä sekä yksityisessä että puolue-elämässään?

– Niin kauan kuin ihmiset ovat itsekkäitä, he eivät ole onnen puutteessa.

– Mitä tarkoitatte?

– Tarkotan, että onni alkaa silloin, kun epäitsekkyyks syntyy ihmisen sydämessä. Muilla teillä onnea ei saavuteta. Se on kerta kaikkiaan teosofinen tietoni, ja sentähden minun yhteiskunnallinen ohjelmani on: sivistää ja valistaa ihmisiä, niin että oppivat rakastamaan. Ennenkuin ihmiset muuttuvat sisäisesti, ei yhteiskunta tule onnelliseksi. Ettekö huomaa, että kantani on johdonmukainen?

– On kyllä, jos edellytyksenne ovat oikeat.

– Miksi eivät olisi? Oletteko nähnyt itsekästä ihmistä onnellisena? En puhu ohimenevästä nautinnosta, vaan pysyvästä ilosta ja onnesta. Oletteko?

– Kuka sitä nyt niin . . . ?

– Siinäpä se on. Edellytykseni on ehdoton. Onni käy käsi kädessä rakkauden ja epäitsekkyyden kanssa. Ja niin ollen ovat johtopäätöksetkin oikeat. Minä tunnen kyllä teosofina mitä suurinta mielenkiintoa yhteiskunnallista kysymystä kohtaan –

kuinka voisin muuta, kun kerran uskon ihmisten veljeyteen? – mutta en harrasta tavallisia parannuskeinoja. Minun sosialismini tai muu -ismini katsoo ehdottomasti kaikkien onnea poikkeuksetta.

– Miksi ette sitten perusta uutta valtiollista ryhmää, joka ajaisi teidän kaikkein parasta tarkottavia keinojanne?

– Toisin sanoen: uutta puoluetta? Johan nyt. Minun teosofiset keinoni ovat sitä laatua, että niitä voi ajaa kuka tahansa. Sillä ne alkavat yksilöstä itsestä. Opi ajattelemaan, puhdista sydämesi, ojenna kätesi rakkaudessa! Kas siinä käytännöllisen ohjelman ensi askeleet.

– Viime kerralla kuitenkin väititte, että teillä on yhteiskunnallisiakin suunnitelmia. Puhuittepa tohtori Steinerin yhteiskunnallisesta kolmijaosta ja sanoitte, että teilläkin on samansuuntaiset mielipiteet.

– Oikein. Toivonkin voivani vielä joskus esittää yhteiskunnallisen rakennus-suunnitelmani. Jos se hyväksyttäisiin ja jos muodostuisi ryhmä tarkoituksella tehdä se tunnetuksi laajoissa piireissä, en näkisi siinä mitään pahaa. Tällä ryhmällä olisi silloin valistustehtävä eikä poliittinen.

– Mutta eihän semmoisella suunnitelmalla olisi käytännöllistä merkitystä, ennenkuin se saisi sijansa politiikassa.

– Ei olisi eikä tarvitsisikaan olla, ennenkuin se suuren, suuren enemmistön mielestä olisi ainoa oikea ja luonnollinen ratkaisu. Sanon „enemmistön“, vaikka mielelläni sanoisin „koko kansan“. Sillä väkivallalla – henkiseläkään – sitä ohjelmaa ei saisi toteuttaa.

– Ja sitä päivää odottaen te tyydytte pysymään toimettona?

– Joko taas?! Tehän olette aivan mahdoton. Meidän on paras lopettaa keskustelu, sillä emmehän tällä tavalla pääse kuin ojasta allikkoon.

*

Mitähän teosofi-veljeni arvelisivat, jos jonakin kauniina päivänä kuulisivat, että P. E:stä on tullut poliitikko, että hän on ryhtynyt käytännöllisesti ajamaan perille jotain yhteiskunnallista tai suurpoliittista uudistusohjelmaa? Ajattelisivatkohan monet: „sissoo, nyt on P. E:kin poikennut periaatteistaan!“ Vaikka en vielä tunne pienintäkään halua sekaantua „käytännöllisellä“ tavalla „päivän polttaviin kysymyksiin“, tahdon kuitenkin siltä varalta, että semmoinen askel joskus olisi välttämätön, edeltäkäsinkin sanoa, ettei siinä mielestäni silloin tulisi näkyviin mikään poikkeaminen periaatteista.

Minkätähden periaatteeni järkähtämättä olisi pysyä loitolla politiikasta? Ei mikään inhimillinen saa olla vieras minulle enemmän kuin toisillekaan. Ja onhan poliittinen toiminta tärkeimpiä inhimillisiä tehtäviä! Periaatteeni on vain se, että siihen toimintaan ei pidä antautua ilman sisäistä kutsumusta, ilman tarvittavia kykyjä, ilman elämäkokemuksia, ilman syvempää viisautta. Personallinen vastenmielisyyteni

poliittista toimintaa kohtaan riippuu m. m. siitäkin, että näen ihmisten siihen antautuvan, joilla ei ole siihen jumalallista kutsumusta. Harvoin esim. peräti nuorella ihmisellä on poliittisen toiminnan edellytyksiä. Mistä hän olisi kykynsä, kokemuksensa ja elämänviisautensa hankkinut, ellei hän ole alallaan nero, joka on tuonut mukanaan muistot ja kokemukset edellisestä elämästä? Useimmat nuoret ovat kokemattomia ja kypsymättömiä. Heidän tehtävänsä on vielä ottaa oppia, nöyryä, totella – eikä hallita, määrätä ja järjestää.

Sentähden olisi mielestäni luonnollisinta, että vasta todella kokeneet ja iäkkäät ihmiset saisivat päättää yhteiskunnallisista ja valtiollisista asioista. Eivätkä kuitenkaan kaikki ihmiset vain ikänsä puolesta ja nojalla! Ikä voi tehdä ihmiset jäykiksi, vanhoilliseksi, tahdonheikoiksi ja heikoiksi älyltään. Vaan ne ihmiset, jotka ikänsä ohella ovat säilyttäneet sielunsa nuoruuden ja joustavuuden, – he kelpaavat poliitikoiksi. He ovat todistaneet, että osaavat hallita, sillä he ovat itsensä hallinneet. Heidän nuorekas sielunsa on takeena siitä, että he tahtovat hyvää, että he tahtovat parannuksia ja uudistuksia eivätkä asetu vastustamaan kauas tähtääviä yhteiskunnallisia ohjelmia, mutta samalla heidän ikänsä ja kokemuksensa takaavat, että he todella viisaalla, oikeudenmukaisella ja inhimillisellä tavalla ryhtyvät ohjelmia toteuttamaan ja täytäntöön panemaan.

Siis: jos saan elää niin kauan, että minullakin kokemusta, ikää ja viisautta karttuu, niin asetan itseni ehkä kandidaatiksi poliittisen elämän suurempiin mysterioihin! Sitä odottaen olen mieluummin kömpelo haaveilija kuin ahdasmielinen puolue- ihminen tai verinen terroristi.

*

Teosofisessa Seurassa puhutaan nykyään paljon T. S:n rekonstruksionista eli uudestaan muodostamisesta. Kysymyksen on herättänyt Mr. *George Arundale* Indiassa, Mrs. Besantin läheinen ystävä, joka ennen toimi Central Hindu College'n johtajana ja jonkun aikaa oli Alcyonen (Krishnamurtin) holhoojana. Hän on tunnettu innokkaaksi Idän Tähten aatteen ajajaksi, ja hän ehdottaa, että Teosofisen Seuran koko ohjelma uudistettaisiin ja muodostettaisiin ajan vaatimuksia vastaavaksi, semmoiseksi, että teosofinen elämänyymmärrys pakostakin tulisi ilmi käytännöllisessä työssä ja toimessa. Hänen yksityiskohtaisissa ehdotuksissaan on paljon varteen otettavaa, paljon ajatusta herättävää, eikä ole ihme, että kokouksissa on kysymyksestä keskusteltu, vaikka mihinkään tuloksiin ei vielä olla tultu – ainakaan uuteen suuntaan. On vain päätetty vielä pysyä vanhoissa puitteissa.

Mr. Arundale arvelee, että T. S:n ohjelma nykyisessä määrittelyssään on vanhentunut. Toisen pykälän suhteen hän esim. sanoo, ettei meidän enää tarvitse „edistää vertailevia tutkimuksia uskontojen alalla“, koska kaikkialla jo ymmärretään niiden tutkimusten tärkeys. Meidän tehtävämme sitä vastoin on osottaa, että kaikissa uskonnoissa opetetaan samoja oppeja ja että kaikilla uskonnoilla on sama alkuperä!

Sentähden toinen pykälä saisi kuulua seuraavasti: „Levittää tietoa kaikkien uskontojen yhteisestä alkuperästä ja tehdä niiden yhteiset opit yleisesti tunnetuiksi“.

Kolmatta pykälää hän pitää erikoisen kömpelönä, koska niinkään yleisesti jo tunnustetaan, että on olemassa tuntemattomia luonnonlakeja ja salaisia voimia ihmisessä. Mr. Arundalen mielestä pitäisi teosofein, ennenkuin he lähtevät tutkimaan „tuntematonta“, mahdollisimman tarkasti ja tieteellisesti tutustua tunnettuihin luonnonlakeihin ja ymmärtää niitä teosofian valossa.

Johtuu mieleen, että antroposofit ovat ohjelmassaan jotakuinkin toteuttaneet Mr. Arundalen toivomuksia. Antroposofisen Seuran tehtäviin kuuluu „vaalia tietoa siitä, että kansojen ja aikojen eri maailmankatsomuksissa on ydin totuutta“; ja „edistää kaikessa aistillisessa piilevän yliaistillisen tutkimista ja oikean henkitieteen levittämistä“. Jos Mr. Arundalen ehdotukset ovat „edistysmielisiä“, voisi siis sanoa, että antroposofit ovat näyttäneet teosofeille tietä.

Entä ensimmäinen pykälä, „veljespykälä“, joka nykyään yleensä on etualalla Teosofisessa Seurassa, – mitä Mr. Arundale sen suhteen ehdottaa? Tietysti, että veljeyttä enemmän toteutettaisiin. Hänen mielestään Seura seurana saisi asettua varmalle kannalle monessa käytännöllisessä kysymyksessä, esim. naisten äänioikeudessa, vivisektionissa, kasvissyönnissä. Veljeyttä voisi ulottaa ylöspäin yli-inhimillisiin maailmoihin ja alaspäin ihmisen alapuolella oleviin ja tämän veljeyden tunnustamiseksi voisi työskennellä. Samalla Mr. Arundale kuitenkin kysyy, olisiko ehkä viisaampi antaa Seuran pysyä semmoisena kuin se on ja velvottaa pienempiä piirejä Seuran sisäpuolella edustamaan edistyneimpiä käsityksiä veljeysaatteesta.

Yleensä Mr. Arundale epäilee, onko Seuran nykyinen muoto tarkotustaan vastaava ajan muuttuneissa olosuhteissa. Olisikohan se tehtävä enemmän kansanvaltaiseksi vaiko ehkä enemmän yksinvaltaiseksi? Eikö T. S:n entistä avonaisemmin pitäisi olla kanavana mestarein ja niiden seuraajien välillä? Eikö presidentinvaalissa esim. voitaisi ehdottomasti noudattaa mestarein viittauksia? Olisiko presidentti valittava elinajaksi vaiko pitemmäksi aikaa kuin seitsemäksi vuodeksi kerrallaan? Ja ehkä presidentille olisi annettava suurempi yksinvalta kuin nykyään?

Aika näyttää, mille kannalle T. S. asettuu näihin kysymyksiin nähden.

Joulukuu s. 291-299

Viime joulukuussa kirjoitin Tietäjistä sen täyttäessä neljätoista vuotta: „Jos Tietäjää saatamme verrata ihmisieluun, miksi ei silloin Tietäjän viidestoista vuosi olisi yhtä runollinen käännekohta sen elämässä kuin on sama ikä ihmislapsen kehityksessä?“

Kun nyt Tietäjän viidenmentoista ikävuoden lopulla katsahdan taaksepäin kuluneeseen vuoteen ja eteenpäin tuleviin vuosiin, täytyy minun tunnustaa, että noissa edellä toistamissani sanoissa piili salattu tieto semmoisesta, jota en aivoissani osannut aavistaa. Tietäjän viidestoista vuosi muodostui nimittäin todella runolliseksi

käännekohdaksi Tietäjän elämässä. Kohtalo tahtoi, että Kustannusosakeyhtiö Tietäjä joutui muutamien harvojen käsiin, ja näin uudestisyntyneenä osakeyhtiö Tietäjä tarjosi auttavan kätensä aikakauskirja Tietäjälle. Meidän Tietäjämme ei kättä hylännyt, vaan otti avun vastaan. Se on nyt Kustannusosakeyhtiö Tietäjän oma, ja minä olen vain sen henkinen isä, jonka ei enää yksin tarvitse huolehtia lapsensa ulkonaisesta esiintymisestä ja menestyksestä maailmassa.

Niinkuin Koraanissa sanotaan: „mitä Jumala otsallesi kirjottaa, se sinulle tapahtuu.“

*

Joulu on kuten tiedämme, vanha auringonjuhla, sittemmin muistojuhla Jeesuksen Kristuksen syntymän kunniaksi, mutta esoteerisesti se aina on ollut ja aina tulee olemaan auringon eli Kristuksen syntymäjuhla ihmisen sielussa. Ihminen on vaeltanut pimeyden ja tietämättömyyden yössä, jota ainoastaan hänen persoonalliset kiertotähtensä ovat valaisseet; mutta äkkiä koittaa päivä ja aurinko voittamaton (*sol invictus*) nousee hänen sielussaan, karkottaen yön usvat ja hämärän kummitukset. Ja ihmisestä sanottiin, että hän sai katsella silmillään keskiyön aurinkoa, koska ihmiset hänen ympärillään vaelsivat pimeydessä.

Kristillisesti katsoen ihminen vaeltaa heikkona ja turvattomana, ennenkuin hän löytää vapahtajansa. Pahalla ja synnillä on valtaa hänen ylitsensä. Yhä selvemmin hän tajuaa oman voimattomuutensa, oman kykenemättömyytensä. Hän etsii tukea ja turvaa profeetoilta ja opettajilta. Hän kumartaa sokeudessaan vääriäkin Kristuksia. Hän lankeaa syvälle toivottomuudessaan. Mutta äkkiä tulee joulu. Vapahtaja syntyy hänen sielussaan, karkottaa synnin, heikkouden ja pahan, täyttää koko hänen olemuksensa autuaallisella voimalla ja rauhalla sekä tekee Kristus-valollaan ja rakkaus-aurallaan entiset auktoriteetit ja auttajat tarpeettomiksi. Ja hänen suhteensa on toteutunut runoilijan sana: „jos vapahtaja syntyisi vaikka tuhat kertaa Betlehemissä, mutta ei vielä sinun sielussasi, ihminen, niin et ole sinä pelastettu.“

Suuri juhla on todella auringon eli Kristuksen syntyminen kuolevaisen sielussa. Saavuttaahan kuolevainen silloin kansalaisyhteisyyden kuolemattomien valtakunnassa – „Jumalan valtakunnassa“, „salaisessa veljeskunnassa“ – ja tulee „vihityksi“ enkelien joukkoon. Syystä saatamme kysyä, onko mitään tunnusmerkkiä siitä, että ihmisessä vapahtaja on syntynyt tai edes että hän on oikealla tiellä auringonnousua eli Betlehemiä kohti?

„Vihkimys“ on kuolevin sanoin kuvaamaton juhlatapahtuma, mutta vihkimys ei tapahdu teknillisesti samassa hetkessä kuin syntymä, eikä synnyttäminenkään tapahdu, ennenkuin lasta on yhdeksänkertaisen ajastajan kannettu hengen kohdussa. Kauvan ennen vihkimystä saattaa ihminen sentähden tuntea joulutunnelmia ja aavistaa olevansa oikealla tiellä. Joulutunnelma on juuri se tunnusmerkki, jota kysyttiin.

Mikä on siis joulutunnelma?

Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis!

Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa ja maassa rauha ihmisille, joilla on hyvä tahto!

Joulutunnelma ei tule täydellisenä ja ehjänä sille ihmiselle, joka ei usko Jumalaan. Uskolla Jumalaan ei tarkoteta dogmiuskoa, vaan sisäistä luottamusta totuuteen, henkeen, hyvään, sisäistä varmuutta ja vakaumusta siitä, että maailmaa johtaa henki ja järki, oikeus ja hyvyys, että olemassaolon sisin salaisuus on rakkauden Isä, jonka lapsia me olemme. Tämä henkinen *pistis* eli „usko Jumalaan“ on eheän joulutunnelman ehto ja samalla sen sisältö. Joulutunnelmassa ihmisen sielu ylistää Isää, nousten leivosen siivillä yläilmoihin, laulaen sydämensä kiitosta jumalille ja liittyen riemussaan enkelien karkeloihin. Ellei ihminen „tule niinkuin lapsi“, ei hän voi uskoa Isän rakkauteen eikä antautua taivaitten iloon.

Mutta joulutunnelmassa on muutakin: „maassa rauha“. Mikä on „maa“? Se on ihmisen koko kuolevainen, maallinen personallisuus, hänen maalliset ympäristönsä ja olosuhteensa. Niihin kaikkiin tulee joulutunnelman mukana rauha, jos ihmisellä on hyvä tahto. Hyvä tahto on siis täydellisen ja eheän joulutunnelman toinen ehto. Ja mitä hyvä tahto on, sen jokainen tietää. Tässä on käytäntö kysymyksessä, ei teoria eikä metafysiikka. Kysyköön ihminen tunteeltaan ja sydämeltyään, mikä hyvä tahto on. Hyvä tahto muuten tulee ilmi siitä, että „maahan“ laskeutuu rauha.

Entä rauha. Mikä se on? Rauha on sitä, ettei mikään häiritse. Rauha ihmisen personallisuudessa on sitä, ettei hänen ruumiistaan – ei näkyväisestä eikä näkymättömistä – nouse mitään esteitä rauhaa häiritsemään. Ei mikään itsekäs ajatus nosta päätään, ei mikään halu eikä himo liikuta jäseniä. Ja rauha ihmisen ympäristössä merkitsee sitä, ettei mikään, mikä ulkonaisessa maailmassa tapahtuu tai sattuu, kykene järkyttämään sielun sisäistä rauhaa. Kuinka tämä on mahdollista ja mikä semmoinen rauha on? Se perustuu siihen, että oikeassa joulutunnelmassa ihminen ei tiedä mitään pahasta. Pahaksi hän nimittää ja kärsimykseksi kaikkea, mikä häiritsee. Mutta joulutunnelmassa pahan ääni hänen sisässään on vaiennut, ja kärsimykset, surut ja tuskat, joita ympäristö hänelle tuottaa, eivät häiritse hänen rauhaansa, sillä hän antaa ne rakkaudessaan anteeksi. Kärsimys kadottaa kärkensä eikä hänen sielunsa tunne sitä kärsimykseksi, sillä hän ottaa kärsimyksenkin vastaan lahjana elämän kädestä eikä elämä lahjota mitään pahaa.

Semmoinen on juhlatunnelma, ylevä, ihana, suurta vihkimysjuhlaa ennustava. Kristus on hyvä ja Kristus ei tiedä pahasta. Oi mahtava mysterio, joka odottaa toteutumistaan joka ihmisen sielussa.

Kun ihminen tutustuu teosofiseen maailmankatsomukseen, antaa epäilemättä alussa jälleensyntymisoppi enemmän työtä hänen järjelleen ja ajatukselleen. Huimaavia näköaloja avautuu hänen hämmästyneelle katseelleen, kun hän ajattelee ihmistä henkiolentona, joka kerta toisensa perästä ruumistuu maan päälle ihmisen muotoon täällä oppiakseen, kokeakseen ja viisastuakseen. Uusi valo valaisee hänen ymmärrystään, kauas kaikkooa kuoleman kammo ja ikuisen kadotuksen pelko. Ihminen, jonka sisin itse on kuolematon ja kehittyvä, ei pelkää ruumiin tappajaa eikä sielun vihollista, joka korkeintaan hetkeksi voi viivyttää hänen kehitystään täydellisyttä kohti. Ikuista kadotusta ei ole, sillä jumalallinen elämä on siemenenä ihmisen sielussa, – ja missä Jumala on, voisiko siinä paha viihtyä?

Vasta myöhemmin, kun ihminen totuudennäkemyksensä ensi hurmiosta on langennut takaisin jokapäiväisyyden harmaaseen itsetuntoon, vasta silloin monet kysymykset ja epäilykset hänessä heräävät ja hän analysoi uudestaan koko jälleensyntymisoppia, tutkien sitä, tarkastaen joka puolelta. Silloin myös kysymys jälleensyntymismuistista vaivaa hänen mieltään, ja hän ihmettelee, mikä tuon muistin salaisuus mahtaa olla.

Tietysti hän ymmärtää, ettei hänen nykyinen persoonallisuutensa, hänen nykyinen ruumiillinen olemuksensa saata muistaa semmoista, jota se ei ole kokenut: sillä eihän se ollut olemassa ennen, edellisissä ruumistuksissa. Tietysti hän niinkään ymmärtää, että jälleensyntymismuisti itse asiassa ilmenee itsetiedottomana koko hänen luonteessaan, kaikissa hänen synnynnäisissä ominaisuuksissaan, kyvyissään ja taipumuksissaan, jotka ovat hänen edellisten syntymänsä nykyisiä tuloksia. Ja hänestä tuntuu melkein luonnolliselta, ettei muuta jälleensyntymismuistia olisikaan.

Mutta miksi sitten puhutaan varsinaisesta jälleensyntymismuistista? Miksi Pythagoras muisti olleensa Euphorbos ja Aetalides? Miksi Buddha tiesi kertoa monen monista ruumistuksistaan? Miksi Jeesus tiesi, että Johannes Kastaja oli jälleensyntynyt Elias, samalla kun hän kielsi itse olleensa yksikään juutalaisista profeetoista? Miksi meidän päivinämme muutamat henkisesti kehittyneet ihmiset tietävät, missä muodossa ennen ovat maan päällä esiintyneet?

Vastaus tähän kysymykseen tuntuu ensin vaikealta, mutta selvenee, kun ihminen todella huomaa, minkälainen on se hänen „korkeampi minänsä“, se salaperäinen itse, joka vaeltaa syntymästä syntymään ja näyttelee osia toistensa perästä elämän näyttämöllä. Jälleensyntymismuisti, joka tietenkään ei asu kuolevaisessa persoonallisuudessa, on luonnonmukaisesti yhteydessä sen minuuden kanssa, joka kuolemattona kulkee persoonallisuudesta persoonallisuuteen.

Minkälaiseksi ihminen sitten huomaa tuon korkeamman minänsä? Hän huomaa sen Kristuksen kaltaiseksi. Se elää ja voi elää ainoastaan Kristuksen ilmapiirissä. Sen elämä tottelee korkeimman henkimailman lakeja.

Se siis ei tunne pahaa itsessään eikä tummusta kärsimystä pahaksi, s. o. kärsimykseksi. Sen perusolemus on hyvyys, rakkaus ja totuus, ja sen silmä näkee kauneuden kaikkialla.

Jos ihminen tahtoo muistaa, täytyy hänen tulla Kristuksen kaltaiseksi.

Menneiden elämien muistot asuvat **akaashisissa aikakirjoissa**, „luonnon muistissa“, „elämän kirjassa“. Ainoastaan Kristuksen kaltainen olento, ainoastaan Kristus ihmisen sielussa voi niitä lukea ja tulkita. Ei ole luottamista niihin astraalisiin näkyihin, jotka ovat vain harhaanviepiä heijastuksia ja irvikuvia akaashasta ja joita voi tulla semmoisillekin ihmisille, joiden tunteet ja ajatukset eivät vielä ole puhdistuneet kuolemattomuuden mystillisessä tuleessa.

Joka todella muistaa tahtoo, hänen silmänsä olkoon kirkas kuin Kristuksen.

Sillä mitä on muisteleminen?

Se on ensin kohoamista kuolemattomaan Kristusminään ja sitten menneisyyden uudestaan luomista akaashan avulla.

Siihen ihminen ei kykene, jos hänen silmänsä näkee paha, jos hänen sielunsa vastaa pahan ja kärsimyksen väräilyille. Jos hän mistään saattaa loukkaantua, jos mikään tuska voi hänen rauhaansa häiritä, jos personallinen ilo tai onni voi järkyttää hänen sielunsa tasapainoa, silloin hän vielä on kykenemätön lukemaan elämän kirjaa

...

Kuinka onkaan elämä viisas ja säälivä, joka antaa meidän juoda unhotuksen maljasta ja purjehtia Styx-virran yli, ennenkuin uudestaan synnymme maan päälle! Kuinka armahtavainen Tuonen tyttö, joka ei päästä meitä elävinä, persoonallisessa tajunnassamme, manalan majoille!

Itsekkyys on meistä kuollut ja Kristus on meissä syntynyt, ennenkuin me miehen lailla muistamme – ja jaksamme muistaa, mitä iloja ja suruja menneisyytemme kätkee.

*

Marraskuun 17 p:nä tänä vuonna oli kulunut 44 vuotta siitä, kun Teosofinen Seura perustettiin New-Yorkin kaupungissa Amerikan Yhdysvalloissa. Sen perustajina oli parisenkymmentä henkilöä, ja näistä tulivat sittemmin teosofeina tunnetuiksi H. P. Blavatsky, H. S. Olcott ja W. Q. Judge. Jos viimeksimainitun, amerikalaisen lakimiehen Mr. W. Q. Judgen, merkitys ja kuuluisuus rajottui parhaasta päästä Amerikkaan, saavuttivat sitä vastoin eversti Henry Steel Olcott ja kenraalin rouva Helena Petrovna Blavatskaja maailman maineen teosofisen liikkeen alkuunpanijoina. Eversti Olcott valittiin heti perustettaessa Teosofisen Seuran presidentiksi, ja sinä hän pysyi kuolemaansa saakka helmikuun 17 p:nä 1907. T. S. oli silloin levinnyt yli koko maapallon ja sen päämaja oli Indiassa, Madrasin esikaupungissa Adyarissa.

Teosofian, aikojen viisauden ja salaisen tiedon, eloonherättäjä oli kuitenkin madame Blavatsky yksin. Eversti Olcott oli liikkeen ulkonainen organisoija, teosofisen maailmankatsomuksen ensimmäinen kansantajuiseksi tekijä; hän oli madame Blavatskyn ystävä, auttaja ja työtoveri. Mutta ainoa tietäjä oli alussa H. P. Blavatsky. Madame Blavatsky oli ylhäältäpäin – salaiselta veljeskunnalta – saanut

tehtäväkseen julistaa maailmalle unhotetun viisauden sanomaa, hän se oli mysterioihin vihitty, hän se tiesi, mikä teosofinen sanoma oli.

Kun hän – syntysin venakko – Mestarinsa käskystä asettui Yhdysvaltoihin alkamaan ihmeellistä ja vastuunalaista työtään, oli hän 42 vuotta täyttänyt ja hänen elämänsä oli siihen saakka ollut yhtä ainoata seikkailua. Hän oli kierrellyt maasta maahan, etsien kaikkialla sammumattomassa totuudenjanossaan salaisen tiedon tietäjiä, joita maailma ei tuntenut, joiden olemassaoloa se ei edes aavistanut. Kaikkialla hän niitä oli tavannut, tietäjiä ja velhoja, milloin „mustia“, milloin „harmaita“, milloin „valkoisia“, nähnyt todistuksia heidän tiedoistaan ja taidoistaan ja päässyt heidän salaisuuksiensa perille. Hänen ei ollut vaikea saavuttaa semmoisten ihmisten suosiota, sillä hän oli itse synnynnäisesti voimakas mediumi ja hänen psyykkiset kykynsä olivat harvinaisen monipuolisia. Rauhan sielulleen hän kuitenkin saavutti vasta Mestarinsa opetuksista, vasta silloin, kun hänet vihittiin Salaisen Veljeskunnan jäseneksi ja määrättiin sen lähettäjäksi maailmaan. Hän, joka ei koskaan ollut kirjottanut mitään julkisuutta varten, sai äkkiä käskyn esiintyä kirjailijana, opettajana, oppineena, vieläpä vieraalla kielellä!

Madame Blavatskyn leijonasydän ei siitä säikähtänyt. Hän tiesi, että Mestari ja Salainen Veljeskunta häntä auttaisi. Ja jollei hän itse sitä aavistanut, sai maailma pian todeta, että tässä oli nainen, jonka älyn terävyyden ja nerokkuuden kanssa tuskin yksikään mies kykeni kilpailemaan. Ei hän siis huonoilla edellytyksillä alottanut uutta ja vaikeata uraansa. Hänen salaperäiset, laajat tietonsa, hänen yliluonnollisilta näyttävät kykynsä hankkivat hänelle pian kunnianimen „yhdeksännentoista vuosisadan sfinksi“.

Hänen teosofinen työuransa alkoi *Isis Unveiled* kirjan kirjottamisella, tuon 1 500 suurta sivua käsittävän teoksen, joka mestariavaimella paljasti hämmästyneelle lukijalle vanhanajan mysterioiden ja jumaluusoppien salaisuudet ja osotti, kuinka paljon enemmän muinaiset viisaat vihityt tiesivät Jumalasta ja ihmisestä, näkyväisestä ja näkymättömästä luonnosta, kuin nykyajan materialistiset tiedemiehet. Teos herätti mitä suurinta huomiota ja ilmestyi parin vuoden sisällä viidessä painoksessa. Madame Blavatsky on itse kertonut tästä kirjailijauransa alkustartista hauskassa kirjoituksessa, jonka ensi vuonna aion julkaista Tietäjässä.

Liitän tähän kuvan teosofisen liikkeen ensimmäisestä tietäjästä, kuvan, jota tuskin kukaan Tietäjän lukijoista tuntee. Se on omiansa tuomaan mieleemme teosofisen liikkeen alkuaikoja, sillä se esittää madame Blavatskyä sellaisena kuin hän oli *Isis Unveiledä* kirjoittaessaan.

*

Kustannusosakeyhtiö Tietäjä on saanut tai saa näinä päivinä valmiiksi muutamia uusia kirjoja:

Mitä jokaisen tulee tietää teosofiasta? kirj. *Pekka Ervast*. Tämä kirjanen on aiottu jokaisen käteen pistettäväksi; se on samalla opas nykyaikaisen teosofisen kirjallisuuden labyrinttiin. Hinta 1:50.

Teosofian sanoma nykyajalle, kirj. *Pekka Ervast*. Tämä kirja tulee luultavasti herättämään väittelyä teosofisissa piireissä. Hinta sidottuna 12:—.

Pyhä tuli, nykyaikaisen totuudenetsijän elämänvaiheita, kirj. *Frans Korpi*. Ensimmäinen osa. Viehättävän runollisella ja mieltäkiinnittävällä tavalla tekijä tässä kertoo nuoren maalaismiehen ulkonaisista ja ennen kaikkea sisällisistä taisteluista elämän totuutta etsiessään. Ensimmäinen osa päättyy siihen, että kertomuksen sankari joutuu Helsinkiin ja löytää teosofian. Joka sivulla tuntee lukija, että kuvaus on elävästä todellisuudesta otettu. Hinta sidottuna 12:—.

Johanneksen evankeliumi teosofian valossa, kirj. *J. R. Hannula*. Tästä arvokkaasta ja huomattavasta kirjasta puhuin jo viime numerossa. Sen hinta on 14:—, sidottuna 23:—.

Suuret ihmeet, kirj. *Oskar Busch*. Tämä suosittu kirja ilmestyy toisessa painoksessaan. Samaten ilmestyy uusi painos kirjasta **Jeesuksen salakoulu**, evankeliumitutkimus, kirj. *Pekka Ervast*.

Jouluksi valmistuu myös novellikokoelma *Ilma Virtalalta*. Tämä suosittu kirjailijatar, jonka „Valkea kansa“ levisi kymmenessä tuhatkappaleessa, julkaisee Kustannusosakeyhtiö Tietäjän kustannuksella nämä erittäin huomattavat kertomuksensa, joista useimmat suurella myötätunnolla kuvaavat „punaisten“ kokemuksia ja kärsimyksiä, heidän ihanteitaan ja ristiriitojaan. Tekijä, jonka „valkoiset“ poliittiset sympatiat ovat kylliksi tunnetut edellisten kirjojen nojalla, osottaa tässä aito teosofisella tavalla, että inhimillinen sääli ymmärtää kaikkia, olivat he mitä väriä tahansa. Hänen kirjansa tulee epäilemättä saavuttamaan laajan lukijakunnan.

Vasta uutena vuotena saadaan painosta valmiiksi *Veikko Palomaan Kohtalon koulussa*, toinen osa. Samaten on silloin odotettavissa kotimainen painos amerikkalaisen maamiehemme *Emil Kaarnan* täälläkin tunnetusta kirjasta **Astrologian opas**. Myöhemmin — ehkä jo keväällä — julkaisee Kustannusosakeyhtiö Tietäjä suomenokset kahdesta kuuluisasta kirjasta. Toinen on *Annie Besantin* laajaperäinen tutkimus **Tajunnasta** (*A Study in Consciousness*), toinen *sir Edvin Arnorldin* maailmankuulu ihana runoelma **Aasian Valo** (*The Light of Asia*), joka kertoo Buddhan elämästä ja opista ja jonka suomentaa runoilija *Aarni Kouta*.

*

Soikoot joulukellot tänä vuonna rauhaa ja sopusointua kaikille Tietäjän lukijoille ja ystäville!